

Действото на Христос
Християна Цурева Славянска

НА ТИХАТА СЪВЪДНА МАЙНА,
КОЯТО ИЩЕЩЕ ИМЕТО НА

ДЕТСТВОТО НА ХРИСТОС

ХРИСТИНА МИЛЧЕВА
СЛАВЯНСКА

Б. Д.

1996 г. д. 12 нр. 12 София, 1996

ДЕТСТВОТО НА ХРИСТОС

ХРИСТИНА МИЛЧЕВА
СЛАВЯНСКА

© Христина Милчева Славянска, 1996

НА НАШАТА СВИДНА МАЙКА,
КОЯТО НОСЕШЕ ИМЕТО НА
СВЕТАТА ДЕВА МАРИЯ

Бягството в Египет

– Нош, рече, извикам на равнина с малкия терциз при извора до оазиса, че саването скоро ще изгрее и после вистукът ще стане горещ.

– Мариам – обзид се хвърли мъжки глас също на арабски –

ХРИСТОС Е ЧОВЕКЪТ НА ИЗОБИЛНАТА СИЛА

ХРИСТОС Е ЧОВЕКЪТ НА ИЗОБИЛНАТА ВЯРА

ХРИСТОС Е ЧОВЕКЪТ НА ИЗОБИЛНАТА ЛЮБОВ

Б. Д.

– Ех, нека отиде, коланките жон сизурно дие качам съда му на пехриче колна и ще му помогнат!

– Коланата, които ти изреденя дялките, вместо да си помагат...

– Видях ги написани на едни стар египетски съд Мариам. Сизурно гедите им при разладите на Нол, каквато изгреването на звездата Сетис, са прабеня колна за момичешите.

В това време супрешието изорядане бе така обзело небето, че то изиде квадрат като обхванато от черешникава пламъка. Ала тези лампази не извяха, нито стоплеха. Те сияеха и предвещаваха едни хубав ден в годината на Орела според старото египетско астроброе.

Когато младият син на Мариам се отови на пътешестване, изградени от тиски дъби храсти и с полетени по

Бягството в Египет

– Ноли, детко, изтичай на ранина с малкия кърчаг при извора до оазиса, че слънцето скоро ще изгрее и после пясъкът ще стане горещ.

– Мариам – обади се хубав мъжки глас също на арамейски, – та кърчагът е по-голям от Иешуа.

Сетне гласът на мъжа премина в смях:

– Но нека върви. Аз също съм носил вода от кладенеца, ала ние тогава бяхме яки момчета!

– Той вече е на пет години, Йосифе, не е толкова малък.

– Ех, нека отиде, коптските момчета сигурно ще качат съда му на техните колца и ще му помогнат!

– Колцата, които ти привечер дялкаш, вместо да си почиваш...

– Видях ги изписани на един стар египетски съд, Мариам. Сигурно дедите им при разливите на Нил, чакайки изгряването на звездата Сотис, са правели колца за момчетише.

В това време сутрешното зазоряване бе така обзело небето, че то изглеждаше като обхванато от червеникави пламъци. Ала тези пламъци не изгаряха, нито топлеха. Те сияеха и предвещаваха един хубав ден в годината на Орела според старото египетско летоброене.

Когато малкият син на Мариам се озова на пътеката, оградена от ниски диви храсти и с поленени по

тях охлювчета, коптските деца, също с тумбести глинени кърчази, бяха тръгнали към сладкия кладенец на оазиса. Те радостно го приветствуваха и Иешуа бар Йосиф мило им отвърна.

– Сложи съда на коцата! – рече му едно от по-големичките момчета.

– Ти искаш майка му Мариам да ти даде от питките, правени с маца* – пошегува се някое от децата.

– Сякаш и вие не се приближавате към юдейската колиба, когато запуши коминът ѝ от огжака...

– Заради него го правим, той е толкова кротък и добър. Никога не е хвърлял камък срещу когото и да било!

Като говореха така, малките момчета бяха обградили сина на Мариам. Между техните тъмнокоси глави той изглеждаше като късче злато, каквото бе слънцето, което се бе току-що показало над пустинята.

Другарчетата на Иешуа забъбриха на езика на древните поселници на тая земя, която бе откърмила стародавна култура на човеците. Тука се разливаше реката, която носеше житото и живота. А пустинята, казваха стареите, така пишело и в папирусите, не е била всякога тука. Реката Нил е текла между плодородни долини, отворени като цвят срещу слънцето.

А защо ония, между които живееха Йосиф, Мариам и Исус, все говореха за слънцето? С него сравняваха всичко хубаво, всяко ново Начало, всяко зазоряване

---

* За значението на някои старинни и по-малко познати думи вижте речника в края на книгата

и защо старите им майстори са правели от гърво, керамика и резба огромни порти, с вечна боя са пише-ли по едно огромно слънце на моравото небе? Защо, като изписваха в камъка колесниците на фараоните си, бележеха времето като слънце с отворени като ветрило гълзи лъчи? Невям зарите на слънцето означаваха победа, сполука и радост?

Защо фараоните и техните съпруги с красивите, изписани с черна резка очи, поднасяха цветя пред жертвеници с огън, който също означаваше слънцето? Защото културата на тая древна земя се носеше от слънцето, което ще рече Виделината, Познанието, Мъдростта. Или все едно животът, пламъкът на първите люде, бе спуснат от слънцето – от слънчеви кораби, посетили земята. И първият им Бог се именуваше РА. Тази светлина, която означава еднакво слънце и радост, преминава и в древните езици, какъвто е и прабългарския, като милост: Рагка, Рагосвета, Рагунка, Рагулена, Ранка, Рагко, Рагосвет. Не започват ли те всички с РА, срчката на радостта, слънцето и Виделината?

Нашият древен народ ъ гаде и знаци като на слънцето. В повехнали от времето египетски папируси името на българите също се чете. Да, древният народ на прабългарите, заедно със слънчевия знак, бе имал привилегията да гаде виделина на вси славянски родове, та да се чува до века в златоточните думи на Кирила Философа и ученика му свети Климент всебългарски – Ра, Виделина, България!

Раждането на Христос

Колко много тъмнина се бе събрала над Юдея, когато една нощ на виделото на месечината Йосиф бе натоварил малкото завивки върху ослицата, за да претметне нозете на Мариам, държаща детенцето. Върху блестящия от лунната светлина пустинен пясък ушите на кроткото животно ставаха ту по-дълги, ту се سماляваха. С тънките си гиздави крачка ослицата сякаш танцуваше върху пясъчната пътека, без да затъва в нея. Какво ги водеше, освен месечината и хладният като вода въздух?

Верни приятели на Йосифа бяха начертали с пръчка върху камъка откъде трябва да мине край граничните постове на юдейския цар Ирод, за да влезе в пустинята на Египет. Той трябва да знае къде има сладък кладенец, под кое дърво да се подслони и ако трябва с наръч сухи храсти да накладе огън, за да сгрее майката и детето.

– Оттук се отклонява пътят за коптските селища – му бяха казали те. – Коптите са миролюбиви и незлобиви. Те говорят най-стария език на египетската земя и обичаите им са близки до нашите. Те никога няма да те предадат на юдеин!

– Искате да кажете, че цар Ирод има уши и очи навсякъде? – попита Йосиф.

– О, Боже, не разбра ли, че той търси теб, Мариам и детето! Но ти се подслони при добрите копти и

чакай! Той няма вечно да стои на заграбения трон на брата си. Та нали взе жена му Иродиада! И приберу този белег, ще ти дотрябва да го покажеш на нашите съгледвачи.

Преди да чуе съвета на приятелите си, Йосиф, от древния библейски род на цар Давида, бе имал дивно видение: Едно същество, толкова сияйно, че той не можеше да го гледа дори със затворени очи, застана при нозете му насън. Лицето и дрехите му бяха изтъкани от светлина. То бе толкова красиво, че не можеше да се сравни с никакъв човешки образ.

– Невям това е ангелът, който се яви на Мариам и ѝ извести, че тя ще бъде майка на божествения младенец? – попита като в несвяст Йосиф.

Съществото, което изпуснаше светлина, говореше меко, мелодично и ясно на езика на родителите му.

– Вземи майката и детето и бягай в Египет. И ние отново ще ти кажем кога да се завърнеш в страната на левитите!

Йосиф прие думите спокойно и без забавяне излезе от града Витлеем, където бе роден малкият Исус. Той никога не бе се страхувал за това как ще прехранва семейството. Имаше хубав занаят. Един ден ще научи на него и сина на Мариам. А колкото за нея, той също не се страхуваше. Освен да чете книгите, тя бе научила в храма и изкуството да тъче най-тънките була за жените. А в тази страна с горещо слънце жените не можеха без наметка на главите и раменете си. Тя ги багреше с цветовете на синия яспис, на златния янтар или малиновото вино. Майката на Иешуа обичаше синьото във всичката омара на неговите краски. Беше изтъкала светлосиня грешка на малкия си син, изцяло изплетена без ръбове, без сгъвки, а леко

уплетена като от един единствен конец. По грешката му го разпознаваше отдалеч между другите деца. Тя грееше като звездата на Сотис, която обожествяваха древните жители на Египет две столетия и повече, откакто се бе родил божественият младенец. И по златната главица се различаваше детето Исус. Старците с изсъхналите длани от кирпичите, девойките с гирлянди цветя около врата си, готови да се задомят, майките на другарчетата му все гледаха да го помилват.

Момчетата разказваха, че когато Исус е с тях, вятърът откъм пустинята спирал. Да, наистина, какво чудно и необикновено дете! Те могли спокойно да спуснат гървения кабус в кладенеца, без да страхуват, че повеят ще напълни съда с пясък. Когато пък спирали с колцата, натоварени с глинени съдове и малкият юдеин бил с тях, изскачали пустинни животни, сякаш за да го поздравят. Това бил червеният фенек, лисичката на пустинята, която обикновено била много плашлива.

– Да не повярваш! – мълвяха старите. Това дете донесе благословение на селцето ни. Откакто една сутрин Йосиф ни донесе белега на еднородците ни от татък реката Йордан, зло не е паднало върху колибите ни. Нито един керван от камели не бе зарип в пясъка на пустинята, ни един бурнус на камилар не бе отвян от пустинната буря.

– Живейте при нас. Останете – молеха добрите копти. – Ще има овес и за вас, и за ослето ви, а децата ще растат заедно!

– Ще останем толкова, колкото нашият Бог повели! – казваше красивият немлад мъж с черна брада и яки ръце на изкусен гърводелец. Но тези ръце знаеха

да разгъват и свитъци с непознати за тях букви и Йосиф четеше по тях с носов и странно напевен език. Същото можеше и Мариам, а един ден децата чуха, че и малкия Иешуа може да разчита знаците – думи като от тъжна, старинна песен. Какво бе това слово, те не смееха да питат, защото, явно, чужденците, ако и бедни като тях, ги надвишаваха по сан и някакво благородно знание.

– Къде е учила майка ти четмо? – питаха понякога коптските деца детето със синята грешка.

– В храма – казваше Исус. – Това е било преди да се родя!

– А защо е била там тя? В нашите храмове никога жена не е стъпвала, освен богинята Изига с малахитовите очи.

– Храмове те на моя Отец са други! – отговаряше тихо малкото юдейско дете.

Защо Отец? Кой е той? Не бе ли Йосиф неговият баща?... И още колко пречудни, кратки слова изричаше Иешуа; но те бяха така трудни за разбиране. А той едва повдигаше глинения кърчаг, за да не разлее скъпоценната вода. Тогава по-големите от него момчета я взимаха в ръце. Красивите ръце на Мариам тъчеха най-нежните була като пролетни цветя, а те грееха и радваха безкрай.

Така бе продължило няколко години. Един от приятелите на Йосиф стори хабер по керваните, че жестокият цар Ирод бе умрял в мъки и вместо него дошъл друг на име Архелай.

Какво се бе случило преди Йосиф да пресече пустинята с Мариам и малкия Исус? Трина мъдреци от изтока бяха пристигнали в Ерусалим при юдейския цар

Ирод да питат къде е родилият се в земята му Месия, избавителят на света. Бяха много учени хора. Живееха във високи кули и оттам с далекогледни тръби наблюдаваха небето. Познаваха брилянти милиони звезди – Млечния път, звездните галактики. Познаваха и пътя на звездните семейства или съзвездията по небето. По тях гадаеха времената и големите събития.

Тримата учени мъдреци разговаряха с царете и жреците в своята страна и ги поучаваха как да ръководят народа и съдбините му. Наричаха ги звездобройци, почитаха ги и ги даруваха с много блага.

Веднъж, когато най-младият от тях стоеше с далекогледната тръба, опряна на зъбчатата кула, небето изведнъж се освети като да бе ден. Откъде идеше тази искряща светлина? Какво чудо беше станало? Младият мъдрец с рижа брада слезе или почти се изтърколи по витата стълба на кулата. Стигна до кръгло помещение, в което другите двама, единият с косивяла, другият с бяла брада, чертаеха на папирус звездни карти.

– Елате – извика той задъхано, – чудо невиджано. Цялото небе свету!

– Това означава, че е изгряла звездата, която очаквам от младостта си – промълви белобрадият.

И наистина, на небето с искрящ блясък възлизаше светозарна звезда. Подир нея като златния шлейф на египетска царица следваше опашка от светлина.

– Веднага на конете! И донесете гарове, злато, смирна и елей! – препираше белобрадият. – Пазя ги в подземие то от времето на моя баща!

Така те тръгнаха подир звездата, изгряла над юдейската земя. Мъдреците звездобройци знаеха, че не обикновен пророк, а Месия се бе родил. За него бяха

предрекли те и би трябвало царят на юдеите да бъде известен за това чудо. Затова, натоварени с дарове и облечени в скъпи дълги кафтани, се отправиха към Ерусалим. Потърсиха цар Ирода, който господстваше тогава, а той ги посрещна с хитростта си.

– Какво, Месия, цар на царете, избавител, пратеник Божи се родил на земята ми! – викна той и вдигна обсипаната си с пръстени и гривни ръка. – Научете къде е той и се върнете да ми кажете, за да отида и аз да му се поклоня!

Тримата не му повярваха, защото бяха наистина мъдреци, и продължиха да следват звездата, която им вещаеше пътя. И ето, че тя спря над градеца Витлеем, Цар Давидовия град. И то не над него, а в прихълмията, които го заобикаляха. Там пастирите пасяха стадата си. Чисто и спокойно бе това място и двамата самотни пътници Мариам и Йосиф, не намерили приют в странноприемниците на Витлеем, бяха отишли в едно от пастирските убежища. Малка стена пазеше завет на кошарата, където прибираха новородените агънца. Не агънце, а чудно златочело детенце се беше родило там тази нощ – Агнеца Божи. Майката Мариам го бе положила върху меката златна сламица. Покрила го беше със светлосиньото було, снето от плещите ѝ. Йосиф бе стъкнал огъня и близките овчари бяха приседнали край кошарата. "Виделина изгрява в тъмнината на праведните", бе предрекъл пророкът Исая в псалмите си.

Виждаха ли тези овчари, пасейки стадата си тъкмо по тези места, където някога и Давид беше ходил със стадото си? Как от небето слезаха и се качваха ангели с грехи, бели като сняг и с лица като слънца? Да, те знаеха за чудото! Защото като разго-

варяха по полето /където бе и мястото на сказанието/, спомняха си за обещанието към народа на Израеля, че ще дойде Спасител от Давидовия род. Тогава Ангел Господен застана пред овчарите във всичката си слава и им рече: "Не бойте се, защото ето, благовестя ви голяма радост, която ще бъде отсега и до века. Защото днес ви се роди в Давидовия град Спасител!" И белегът за това бе, че ще намерят младеенеца, повит и положен в ясли. До тях стояха трима знатни мъдреци от Възтока, поднесли тежките си дарове от злато, смирна и елей. Това не учуди ни Мариам, ни Йосиф, защото много чудеса бяха ставали досега в живота им. Сетне тримата звездобройци с накичените с такъми и скъпи тъкани коне се сбогуваха с родителите на младеенеца, чиято звезда бе изгряла на небето. Конете им се втурнаха в три посоки, освободени от скъпия товар, а ездачите се върнаха по друг път, защото бяха мъдри и не желаеха да причинят зло на детето. Така и записаха на папирус събитието, което бе станало в земята на евреите – народът, който Бог бе избрал.

Защо Йосиф и Мариам се бяха спрели във Витлеемската пещера? Във Витлеем ли живееха? Там ли щяха да останат? Не, те не живееха там, но трябваше да отидат в малкия градец, откъдето произхождаше тяхното коляно. Йосиф и Мариам бяха от един и същи род - на прославения цар Давид, който от пастир стана цар на народа си. Имаше преброяване и всеки трябваше да се върне, откъдето се бе родил. Затова Йосиф поведе ослицата с трудната Мариам към Витлеем. Тогава еврейският народ, ако да имаше царе, имаше и римски управници, защото Юдея влизаше в пределите на огромната римска империя. И това звездо-

чело детенце щеше да я събори, но не с война и меч, а с кротките думи на Любовта. Юдеите не искаха да разберат това, защото очакваха Месия като земен цар с власт, която да ги освободи и направи най-силен народ на земята.

– Моето царство не е от този свят! – щеше да каже Божия син. Невяжмя кой от земните царе можеше да усети това?

Затова Ирод се изплаши за трона си. Той разбра, че знатните учени мъдреци няма да се завърнат и затова беше завладян от страшен бяс. С грозните си ръце разкъсваше грехата си, хващаше се за косите, удряше главата си о земята и се чудеше какво да стори. Къде е този роден цар? Колко ли голям ще е той сега? Затова реши – трябва да избие всички мъжки чедра от две години наоколо и така да погуби детето, за което говореха чужденците. Изпълваше се предсказанието на Пророка, който беше казал: "Плач и голямо ридание, Рахил оплаква чедра си и не иска да се утеша, защото ги няма вече!" Рахил, това име даде Пророка на юдейските майки.

А в това време ослицата с бялосивите уши отнасяше майката с детето в Египет, защото ангел се бе явил на Йосифа, за да го предупреди:

– Вземи майката и детето и бягай в Египет!

Какво бе Египет на духовен език, що означаваше това? Само страна ли, където гедите бяха робували четиристотин години под властта фараонова?

Така Иешуа бар Йозаф бе спасен, а две хиляди рожби под две години бяха загубили живота си заради яростта и ревността.

– Защо си отивате? – питаха малките коптски деца Исуса.

– Защо не останете при нас? – питаха жените Мариам.

– Защото – отговаряше Йосиф – мина злото. Вдигна се черният облак от нашата земя!

– Ах – изричаха старите мъже, – та той може отново да се появи!

Те знаеха, че в Юдея имаше и бедни люде като тях, но имаше и други, високомерни и алчни митаря, които събираха данъците, а учените фарисеи и левити, които владееха знанията си от Соломоновите книги, смятаха, че държат света в ръцете си. Та нали им бе обещано вечно и силно царство, цар на царете, Месия!

И така ослицата отново потегли на път.

– Върни се, Мариам! – размахваха булата си бедните жени, а тя ги поглеждаше с тъжните си очи и със сладката си усмивка. Защото бе най-красивата и добра сред юдейските жени. А какви чудни сказания имаха юдеите!

Някога в Египет бе дошъл момък на име Йосиф. Тази история знаеха не само левитите – учените мъже, но и дърводелецът често я разказваше. Той бил чудесно дете. Толкова хубаво и мило, че баща му Иаков го приел в сърцето си изцяло. Йосиф бил роден от любимата жена на Иаков Рахил, а другите му единадесет сина – от нелюбимата, наречена Лия. От обич Иаков дарил малкия Йосиф с шарена грешка. И с това детето спечелило още повече завистта на братята си.

– Ела, ела тук, мили сине – викал старият баща на малкото пастирче, което пасяло белите агънца, турнали се по поляните. – Хвърли това сиво гунче и облечи ей тази грешка! Купих я за тебе от либанонски търговци!

Малкият облякъл грешката за чудо. Била пъстра като небесната гъга.

– Ах, свиден сине! Кога ще пораснеш колкото старите си братя, та да ти доверя всичкото си имуществво? Стагата и имота?

– Не искам да стана като тях!

– Защо?

– Защото не са разумни! Те играят на костички по цял ден и постоянно разменят най-хубавите ни овни!

– Искаш да кажеш, че вместо да обикалят добрите пасища, мързелуват и проиграват богатството ми?

Старият Иаков навел глава, стиснал здраво посребрената си брада, а малкият изтичал да се похвали на децата с шарената си грешка.

– Ей, Боже, къде се дяна това момче? – затлюквал се вечерта бащата. Къде се бавят всички?

Нямало ги нито Йосиф, нито братята му. А и буря захващала. В далечните степни и сухи поля се вдигал прах и се раздавал тътен. Ще се заблудят ли във вихрушката? Чули се хлопки и стъпки на приближаващ добитък. Бащата разтворил широко завесата на шатрата:

– Йосифе, къде си детето ми? – завикал в тъмнината.

– Та той не се ли е върнал преди нас? – сякаш се зачудили големите му синове.

– Ах - хванал се за косите бащата в зло предчувствие, – какво сте направили с него?

– Не ние, изядоха го дивите животни!

И братята Йосифови положили пред бащата окървавената грешка.

Иаков рухнал на земята.

В това време Йосиф пътувал към Египет върху една от последните камули в кервана на търговци. Братята му го били продали като агне за шепя гребни пари.

– Ама нали той спаси в Египет хората от глад! – обади се синът на Мариам.

– Откъде знаеш това? – зачуди се бащата.

– Пише го във въздуха! – запъна се гетето.

– О, Йехова, това гете става все по-странно, Мариам, трябва да го пазим от силното слънце!

– Не е от слънцето – отпече с хубавия си гръден глас майката. – Спомняш ли си рождената му ноц?

Тя и Йосиф почти не бяха разговаряли за това необикновено събъновение, когато двамината едва имаха забивка, за да обгърнат гетето и в кошарата бяха дошли с дарове овчарите, а сетне и богатите мъдри мъже. Ангел господен се бе явил на бедните пастири. Какво същество!

– Не бойте се! – бе изрекъл с вдигната ръка лъчезарният момък. – Тук край нас в кошарата се рогу велик вожд, който ще стане пастир на израилевия род!

Затова ли светеше цялото небе? Затова ли кротуваха животните и не се чуваше риканието на дивите зверове? Тогава станаха, та отидоха в кошарата и му поднесоха в дар мека овча вълна, хляб и вино.

А мъдреците! Те бяха с ръце, препълнени със смирна, елей и злато. Чуваха се песните на ангелите, многоцветните им облекла се меняха по краски и светлина. Те слизаха и се възкачваха по невидима стълба към небето и възхвяваха Бога: "Мир на земята и благоволение между човеците!" А над яслата, спряла, трептеше чудната звезда, която бе споходила тримата възточни царе. Пречудни бяха тези знамения и само

праведният Йосиф, Девата майка и овчарите знаеха за тях. Те прогласиха божествената вест: "Оня, когото израилевият народ очаква, се е родил. Спасител, който ще доведе изново славата на Давида!"

В онези времена в Юдея, пак по знамение, на първосвещеника Захария се бе родил син.

В светилището на юдейския храм, където горяха тежки седмосвещници, завесата, която скриваше от очите на молещите се тайния амвон на храма, се отгърпна.

– Какво става? – попита един от младите мъже. – Защо първосвещеникът не изнася благовонните тамянни, запалени в олтара?

– Ех, стар е, може ръцете му да са се разтреперили, докато обхване съдовете!

– Не, нещо се е случило! – рече трети. – Може да му е прилошало и той да лежи ничком на пода. Да влезем да видим!

– Запретено е да се влиза, спрете!

В това смущение между людете завесата се сви встрани и първосвещеникът Захария застана висок, белобрад и снажен. Той не говореше. Правеше знаци. Нима бе онемял? Загубил ли бе дар слово? Да, първосвещеникът не можеше да изговори ни дума!

Притича Елисавета, съпругата Захариева, също снажна и в немлада възраст. Обхвана раменете му като да беше болен. Не бе болен той, а бе преживял необикновено видение.

– Кажу какво се случи – молеха го близките му, – а той ги гледаше с искрящи очи и чертаеше във въздуха знаци, които би трябвало да означават някакво чудо.

Наистина чудо! Когато Захария запали седмосвещ-

ника, светлината се увеличи многократно и той замижа. Блясъкът не идваше от грамадните светилници, а от едно светло съществуване. Момък с изтъкани от сияние грехи и със също такава бляскаво лице стоеше от другата страна на олтарната маса и му говореше:

– Послушай ме, Захарие! Нося ти Божия вест. Жена ти Елисавета ще зачене и ще роди син. Името му ще бъде Йоан, което ще рече Претеча!

– Какво говориш, момко! Та ние сме възрастни хора и деца не можем да имаме! Това е невъзможно!

– За Йехова, нашия Бог, всичко е възможно, Захарие. И понеже ти не повярва на вестта му, ще загубиш говора си, додето детето не бъде родено!

Това искаше да обясни Захария на близките си, но никой не го разбираше, докато един ден жена му Елисавета не доби син.

"Йоан ще бъде името му" – написа на гръсчица бащата и в този час езикът му се развърза, славославейки Господа.

А преди да се роди Йоан, Претечата, се случи така:

В дома на Захария и Елисавета дойде, та преседе Мариам, роднина на Елисавета и тя, когато я видя, скочи на крака и извика: "Ето майката на моя Бог, защото детето, което нося, се рауизигра в утробата ми!"

След това се чу вестта за рождението на Исуса Христа, Емануил, както бе изречено от ангела, което ще рече "Бог с нас!"

Мариам, или Мария, бе едничко дете на родителите си. Те, като желяха да благодарят Богу за този дар, заведоха седемгодишното момиче да служи Богу и да се учи в храма. Йоаким и Анна бяха праведни

люде и от доходите си даваха на храма една третина, една третина на бедните, а на себе си оставяха само една третина. Опряла лице на бялата си ръка, Мариам си припомняше това пред роднината ѝ Елисавета. Край тях градинските кремове ухаеха на мирта и елей, а птичките плетяха мрежа с крилето си. Тя разказа и за посещението на ангела: "И тогава крило на птица подвижи въздуха. Ухания на миск и градински крем изпълниха стаята. Погледнах – от небето бе слетял херувим. Той гържеше бяло цвете в ръката и ми говореше:

– Радвай се, благодатная. Избрана си ти между жените. Речено е от Писанията, че Девата ще зачене и ще роди син!

– Но аз още не живея при Йосифа, за когото съм сгодена!

– Синът, който ще дойде чрез тебе, ще е от Духа светаго, както е речено чрез пророците, че Девата ще зачене и ще роди Спасителя на света!

Обичай жесток бе у евреите – да се убива с камъни всяка девойка, която добие дете, без да е омъжена. А Йосиф, понеже бе праведен човек, науми си тайно да я напусне, та да не види нейната смърт и опозоряване.

Същият ангел се яви насъне Йосифу и му рече:

– Йосифе, не бой се да вземеш жена си Мариам, защото начнатият от нея е Син Божий. И името му ще бъде "Емануил", което ще рече "Изпратен от Бога!"

Ето това пречудно явление разказа красивата майка Исусова, на отиде та се прибра при мъжа си Йосифа. А той се грижеше за нея като за собствена гъщеря.

Така дойде Рождението, Светата нощ във Витле-

ема. Възточните мъдреци, като видяха звездата, тръгнаха по белега ѝ.

Когато тримата бегълци се завръщаха от Египет със страх в сърцето, Йосиф премина през юдейските селища, които бяха на юг, и отиде в Галилея, горната земя. Защото синът Иродов, Архелай, царуваше вместо него и можеше да чуе за малкия Исус, спасил се от сечта на жестокия цар.

Градецът в долината Галилея се наричаше Назарет. Затова и еврейските пророци, говорили за идването на Спасителя, бяха предrekli: "От Назарет позовах сина си!"

Какви бяха тези пророци? Богоизбрани мъже, които виждаха през вековете бъдещето и правдиво вещаеха пратените от Бога събития. Те бяха и търсени, и гонени от юдейските царе, защото често ги изобличаваха или ги коряха в несправедливост. Защото пророците, които предвещаваха, бяха незнатни, а произлезли от народа. Те бяха бъдещето. Предсказваха рождението на Исуса, наричайки го Месия, Син Божи. Ала честолюбивите евреи очакваха земен цар. Какво заблуждение! То още съществува между тях. За Йоан, чието чудно раждане узна свещеника Захария, като влезе в свещения олтар на храма, пророците също рекоха: "Между своите си дойде и своите го не познаха!" Йоан бе предвестник, предтеча, както изгревът се предваря от руменината на зората. Всичко бе така казано, че който имаше уши да слуша и очи да вижда, знаеше, че чудото ще стане: Девата ще роди син. А Мариам означаваше на старинен език Невинност. Тя беше неописуемо красива, както красива е невинността. В нейното лице можеше да се види всичко онова, което носи лицето на майката. В Египет лицето ѝ

имаше сиянието на коптските жени, а във Витлеем – строгата хубост на юдейските. И винаги беше като кристално чист извор, в който се оглежда небето.

Божията майка, съвършенството на хармонията, носеше всичко свято, което таеха майките на человетецете – радост и грижа, страдание и виделина. И най-големия гар на земята – Любовта, закона, задвижил слънцата и вселените. Преди това евреите не познаваха този закон. Те отмъщаваха сурово, ако и Моисей да бе свалил от Синайската планина скрижалите с десетте Божи заповеди.

Жив беше законът на гърма и бурята. А кой едничък бе чул гласа на птичката в пролетната гора? Кой бе помислил за това, че не бива да се стъпква повалена тръстика и да не се спира пламъка на замъждяло кандило? Оня, който щеше да разкаже притчата за милостивия самарянин, за да покаже кой е нашият ближн.

До тогава нито учените левити в Юдея, нито многознаещите жреци от Египет, нито звездобройците от Вавилон, не познаваха кроткия зов на любовта, който щеше да донесе синът на най-красивата между юдейските жени. Защото хубостта бележи добродетели: правдата, чистотата и силата. Египтяните, построили със знание пирамидите, удивляваха с познанията си по математика и астрономия. Вавилонците строяха висящи градини и цели триумфални шествия от лъвове и митични животни от дълговечна керамика, за да изразят могъществото на гържавата и победите си. Но какво остана от тях, освен отломки от засипани градове. Единствен оцеля новият предвечен закон, спуснат от небето. Евреите водиха много битки с близки и далечни врагове. Пророците по-

магаха на царете на народа си да излязат от грешките и греховете си, само и само да се запази този народ, който щеше да гаде тленно тяло на един велик дух, смирил се, за да спаси човечеството от погубване. Много пъти Бог бе наказвал евреите и отново ги побеждаше, заради праведните, добрите, нищите люде, които пазеха закона на Оня, който първи щяха да познаят.

– Да, колко странна съдба бе имал еврейският народ! – така говореше Йосиф една вечер, когато изведнъж се сепна и рече:

– Я гледай, та Иешуа много се забави навън, Мариам.

– Не се страхувай никога за него, Йосифе.

– А защо? – попита бащата.

– Защото Исус ми каза...

– Какво ти каза?

– Че когато вечер се прибирал след игрите с децата по пътечката към нашия дом, се явявала светлина!

– Та това може да каже всяко дете. Децата вярват в какво ли не.

– Но аз сама я видях, когато преди малко излязох да прибера отвън наметалата ни да не ги роси вечерният хлад. Пътечката светеше, като че ли огряна от вдигнат ногоре светилник. Това означава, че той идва.

– Но как я видя, с очите си ли?

– Да, слънцето бе залязло, бързо се спускаше мрак. Отидох да извикам Исуса. Той ми се обаждаше, ала не знаех откъде идва. Тогава видях светлината. Тя беше като пътечката, която пуска месечината връз морските вълни в тиха нощ. Детето тичаше по тази

светла пътека и ми говореше с детски гуми да не се плаша. И знаеш ли, съпруже, какво ми каза, когато седна на рогозката до мене? – Ти разбра ли, че аз те избрах да станеш моя майка?

– Какъв чуден въпрос, Мариам!

– Не ми се стори чуден, защото детето се усмихваше така, сякаш не аз, а той е знаел, че ще дойде при мен и при теб.

– О, Господи! И ти му разказа за Ангела, който те посети, за да благовести неговото раждане?

– Казвам ти, Йосифе, та той го знаеше, както и всичко, което се е случило. Това дете е било с духа си между нас още преди да се роди!

– Чудно и пречудно време, Мариам. И ние сме призвани да закриляме виделината!

– А какво бих сторила без теб, съпруже, ако бях сама с детето!

Мария протегна изящната си ръка, сведе високия си стан към рамото на седналия върху изписано с резби и шарки малко гървено столче мъж. Той се обърна към нея и повдигна очи – топли кафяви очи. В тях имаше тъй много преданост и толкова доброта.

Така продължава библейският новозаветен разказ, както го предава в своето Евангелие апостол Матей.

Йосиф, като чу, че над Юдея, на мястото на Ирода, царува синът му, убоя се да отиде там.

Защо се убоя Йосиф?

Защото нравите на юдеите бяха жестоки. И царете им бяха такива. Та кой ли би посегнал на две хиляди младенци, цвета на едва поникналите пъпки на гървото на племето, та те да се оронят като от буря? С меч и кръв да загинат невинни деца? А това не

продължава ли и в наши дни, водено от безверници? И пророците на юдейския народ, които можеха да четат скрижалите на бъдещето, изрекоха за тия времена така: "И плач и ридание се издигна, защото Рахил оплакваше чедата си и не искаше да се утешу!" Кой послуша мъдреците, учителите, та да спре пагубната мощ на войните? Кой пожали младенците на земята?

Мария и Йосиф можаха да опазят свежия цвят на своето Давидово дърво. С прекрасните си ръце тя направи колибка над пъпката на магнолията. Във въздуха се понесе уханье на смирна и елей! На драгоценен миск...

Исус, по староеврейски Иешуа бар Йозеф, стана съхранена Вигелина, защото праведният Йосиф в ония жестоки времена повярва повече на Ангела, отколкото на жестоките еврейски нрави.

Така, след Египетската земя, осветена от присъствието им, те слязоха, та се заселиха в Галилея, в градчето Назарет.

Какъв беше старият малък град Назарет: Каменисти и стръмни улици, обгърнати от зеленина, лозя, смокинови дървета и миртови вечнозелени клони. Галилея е населена с приветливи хора и всеки намира тук добър прием, бил той финикиец, грък, сириец или арабин. Това е Назарет. Хората тука не живеят в охолство, но не и в нищета. Назарет е разположен в долина като отворена към небето чаша от алабастр и тя гледа към върховете на малките планини, които затварят от север студения полък. Това е един прелестен кът, където душата се чувства като приютена в Егема. Вечен извор събира жените и девойките с необикновена красота, изрязани лица от ху-

бост и прибулена печал. Изяществото на жените на Назарет се е съхранило векове, за да покаже на света колко красива е била майката Божия.

Хоризонтът на града е тесен, но ако се изкачите малко и достигнете бруленото от постоянен ветреца плато, което се издига над най-високите къщи, изгледът е великолепен. На запад се простират красивите очертания на Кармилската планина, увенчана от остър връх, който сякаш се спуска в морето. По натаък над града Магедо се издига двоен връх, а след него са Сихемските планини със свещените им места от епохата на старите еврейски патриарси на знатни родове. Пред една падина между планините Сулем и Тавор се провижда Йорданската долина. На север планините постепенно се снишават към морето, като единствен пред погледа остава очертан заливът на Хайфа.

Назаряните бяха по-други от жителите в долната част на Юдея, а Мариам и Йосиф пък бяха твърде различни дори от жителите на Назарет и Галилея. Те зачитаха високите закони на свободата на духа. Познаваха висши науки, които се предаваха по давидовата линия. Това знание съществуваше по времето на пророк Исая, а също така и при посветените като Моисей. Малкият Исус слушаше разказите за онова време, когато Моисей бе свалил скрижалите с десетте Божии заповеди. Труден и многогодишен бил пътят на еврейския народ, когато Моисей го извел из Египет.

– Какви чудеса са ставали в пустинята! – промълви Мария в една от вечерите, когато вратцата на малката къщица бе отворена, за да се виждат звездите на небето. – Колко тежки дни на изпитание е пре-

живял Моисей. Сутрин, след зазоряване, от Изток се явявал огнен стълб, който го водел напред и той го следвал. Взел чепатата си патерица, Моисей вървял пред всички, а дългата му брада, разчеталена на две, се стелела по гърдите му. Когато евреите стигнали Червеното солено море, огненият стълб изчезнал. Сега накъде? Отзад ги сподиряла войската на египетския фараон. Той се късал от яд, че изпускал такива роби, които строели пирамидите, прокарвали каналите на Нил, пътищата. Хранел ги добре с големи хлябове и месо, което вряло в дълбоки казани. За всичко си спомнили евреите, когато спрели пред Мъртво море. "Добре си бяхме в Египет – зароптали те за пореден път срещу Моисея и неговият брат Арон. – Работата, ама храна тлъста и колкото искаш! А тука какво, някаква манна, сладки топчета като натопени в тръстиков петмез. Все това! Да се върнем отново в Египет при сизурните казани и хлябове!"

Челото на Моисей се издуло, сякаш му порасли две рогчета. Той призовал Божията сила и ударил с жезъла си застиналите води на мъртвото Червено море.

– И какво станало? – попита синът на Мариам.

– Ти си го чувал не веднъж – засмя се Йосиф. – Морето се разцепило на две и суша се появила между водите му. Отворила се пътека, по която минал еврейският народ. Когато и последният мъж от дългата редица стъпил на отсрещния бряг, песъкливото дъно на морето отново се скрило сякаш нищо не се било случило. Евреите пресекли на другата страна, а египетските стрелци, които ги преследвали, останали на брега на Червеното море. Едва тогава бегълците паднали на земята и благодарили за спасението си.

Майката на Исус продължи:

– Тогава се понесла песен чудна, необикновена, нова, непозната и силна – химн на благодарност. – Пеела сестрата на Моисей, пророчицата. Тя винаги давала смелост на водача на еврейския народ и била негова съвест, най-добрият му съветник. В тази своя свещена песен, избликлала от духа ѝ, изливала цялата благодарност на евреите.

– Аз мисля – рече детето Исус преди да заспи на ръката на майка си, – че те са могли да минат и по вълните...

– Спи, детко – сложи целителната си длан Мариам върху челото му, после прошепна. – Чуваш ли, Йоцифе, какво изрече той. Да минели по вълните! Ах, страх ме е за него!...

– Мариам, забрави ли нощта на неговото раждане. Небето се бе отворило над пастирската колиба!

Те хванаха двете си ръце над малкия Исус сякаш да го опазят от зло. А той вървеше в съня си спокойно върху вълните на едно езеро. То не бе Мъртвото море, а светло езеро с цвят на драгоценния камък, наречен аквамарин или морска вода. Около него имаше много гървеса с пеещи птици и светли лазурни небеса...

– Разкажи, майко, как те заведоха в храма, когато бе колкото мен и родителите ти те оставиха да живееш и да се учиш там. Те нали разделиха имането си на три – за храма, за бедните и едва една частица – за тях.

Това изрече Исус на другата утрин, когато се събуди с първите лъчи.

Господи, невям и това му бе известно, рече си Мария, как благочестивите Йоаким и Анна бяха оставили за себе си една третинка от онова малко имане,

което имаха, за да го поделят с нищите и храма?

Исус бе сам с майка си, защото Йосиф бе отишъл да помогне на един от ония самотни старци, които си нямаха нигде никого.

– Добре, Ноли, – това бе умалителното галбовно име на Иешуа. – Ще ти разкажа. Моите родители обещаха пред Бога още преди да се родя да отида да служа и да се уча в храма. Когато бях вече малко по-голяма от теб, приготвиха ме за тържеството. Облякоха ме в бяла греха, вплетоха цветя в косите ми. Музикантите вдигнаха дъглите си медни инструменти, свиреха още по пътя и най-вече, когато пристигнахме при първосвещеника.

– Как изглеждаше той, като Мойсей ли?

Мариам праметна нишката на дървения си стан за тъкане и се засмя волно:

– Не, той беше облечен в дълга обвезана греха със сърма и на главата си имаше висока триъгълна шапка като корона.

Моята майка ме повеле още няколко крачки и после простря ръце над мен, за да ме благослови, а той самият да ме въведе в храма. Тогава видях как тя опря чело в колонката на малкия трем, която сякаш се огъна от нейната мъка...

Мариам захлути глава на стана и се разплака неугържимо. Тя си припомни отново как в тоя миг музикантите отпуснаха духалата на медните си тръби и настана тишина...

– О, майко! Ти няма да ме дадеш да живея в човешки каменни храмове, нали?

Малкият Исус коленичи, като се опитваше да повдигне главата на майка си и да я вземе в ръчичките си.

Мариам го погледна с неизразима обич и болка.

– Ние не знаем Божията Воля, детко. Видиш ли златния съд в ъгъла, пълен с миро и елей. Донесоха го тримата мъдреци, когато видели звездата от Изтока. Те невям са знаели повече за твоя избликнал живот и чудесата, свързани с него, отколкото ние.

– О, майко, колко си хубава! Ти си най-красивата майка на света! – и малкият Исус положи главица в ръцете на Мариам. Те бяха така топли и нежни, че той се унесе в просъница и тъжни видения. Ала сега детето не вървеше върху вълните на лазурното езеро, а по един стръмен път, в чиято далечина се виждаха три забити в земята дървени кръста. Знамение бе съпроводило неговото въвеждане в храма, какъвто бе еврейският обичай – мъжкото дете да се занесе там на четиридесетия ден за благословия. Родителите на Исуса се бяха убояли да му разкажат тази странна история, за да не би малкият твърде много да се живее в нея.

В този тържествен ден Мариам се облече в най-светлата си греха и наметна на нежните си рамене светлосиньо було, а Йосиф взе кафеза с белите гугутки, които по обичая трябваше да занесат като жертва в храма. По-богатите, разбира се, носеха тлъсти телета или други животни, а бедните – дребни птици.

– Мариам, виж! – прошепна Йосиф, когато се изкачваха по стъпалата на храма. – Към нас идва престарелият Симеон, първосвещеникът!

Действително, стогодишният Симеон се приближаваше леко и бързо със старите си нозе към Мария, Йосиф и младенеца Исус.

Бащата поднесе кафеза с белите птици. Старият

Симеон, вместо да ги постави на жертвеника, отвори вратичката на кафеза и те хвъркнаха свободно нагоре.

– Така и моята гуша, освободена от тялото, вече може да отлети към моя Отец – извика със странна сила старецът. – Обещано ми бе, че смърт земна няма да видя, докато не срещна Спасителя Месия.

И сълзи на радост и умиление потекоха по лицето му, притискайки детенцето към сърцето си. Тогава към малката група се приближи старица, прорицателка, която бе живяла със съпруга си като с брат. След смъртта му бе останала да служи в храма. Тази свята жена беше дошла също да види Оня, който щеше да бъде Спасител на света чрез висшия закон на Любовта, непознат на жестоките нрави на юдеите и света.

Какви пречудни неща бяха се случили – това знаеха само Мария, Йосиф и избрани от Бога люде!

Същата вечер на портичката се почука. Три точни леки удара. Когато Йосиф отвори, в стаята вляяха с трепкащи крилца освободените гургулички. Качнаха на малките ръчички на Исуса и в миг белите им криле захванаха да менят цвета си – от бели минаваха в светлорозови, после в нежнозелени, а след това в люляковоллави. Перцата им светеха като на невиждани райски птици, а гласовете им се извиваха в нечута песен. Това бе хваление и обич, изразено в краски и ангелски гласове. Сетне хвъркнаха навън, за да предадат вестта на ония, които трябваше да повярват в чудото на любовта между хората.

Така детето Исус растеше като всички деца във веселия, хубав и благословен Назарет и ангелът, явил се преди рождението му, го навестяваше насън. Този

ангел имаше светещо лице, румено, красиво и много мило. Детето му подаваше ръчички и ангелът го повеждаше в едно небесно училище. То съвсем не беше като училището в синагогата, с прави сиви стени, където децата трябваше да седят върху твърди каменни пейки и да слушат за стари еврейски царе и техните победи над враговете на Израуля. Тук се чуваха химни, възхвала на Бога и Слова, които той един ден трябваше да предаде на човеците.

– Откъде си чул, че юдеите трябва да се подготвят за голяма мисия? Каква е тази дума, дете мое? – питаше Мария сина си.

– Така е написано на небето – отговаряше простишко детето.

– И какво още?

– Че аз трябва да се готвя...

– За какво, Ноли?

Малкият Исус се смути.

– По-добре иди при децата. Трябва повече да играеш с тях!

В тези дни малките в Назарет се учеха от Исуса да не стъпват върху едва поникналото стръкче трева, да нахранят птиците, да не се присмиват на хромите. Те виждаха, че малкият Исус със светлосинята си греха хващаше за ръка слепородения и тръгваше с него, изчаквайки бавните му стъпки. Или пък поемаше патеричката под мишница и подлагаше рамо за ръката на сакатото момче. Всички го обичаха. Това дете не бе обикновено!

Господи, нима старите еврейски пророци бяха говорили тъкмо за неговото идване! Това трябваше да узнаят родителите му и тримата възточни мъдрещи, които писаха в книгите си от кожа за чудото,

явило се в Юдейската земя. Овчарите не спираха да разказват от ухо на ухо: "Чухте ли, обещаният цар на юдеите вече се е родил! Той ще въздигне нашия народ като по времето на цар Саула и Давида и ние ще се освободим от римската империя, както някога Моисей ни изведе от египетското робство."

– Не гумайте, нали имаме цар Ирод, който строи Ерусалим с толкова скъп камък и украса, каквито са римските палати!

– Ех, но той е подчинен на кесаря, римския император и неговия наместник в Юдея.

– Искате да кажете, че ние ще станем по-силни от тях, та ще можем да се освободим?

– Разбира се, този Месия ще бъде цар велик и силен!

Така си говореха хората от Горна и Долна Юдея, очаквайки спасение отвън.

Колко се заблуждаваха те!

"Моего царство не е от този свят!", щеше да каже един ден Божият син Христос, който като дете наричаха Иешуа или Исус. И това той щеше да изяви направо на наместника на Цезаря, та да бъде знайно за винаги.

Но дотогава като вълните в чисто езеро игваха години на юност, предвестници на Любовта, Мъдростта и Истината. Защото единствен той, а не друг щеше да изрече – Истината ще ви направи свободни! И странно, не рече меча, а истината!

Жертвата на Аврам

Детето Исус растеше в радостно духовно веселие и мъдрост. Чудни знамения, скрити за обикновените очи, вървяха ведно с тримата – Йосиф, Мариам и нейния син.

В живота на избрания народ се бяха случвали много чудеса. Преминали бяха години на възход, победи и пророчества. Най-големите царе биваха понякога пророци и псалмопевци поети, и като Давид велики вождове. И всички те бяха проправяли пътищата Господни. Така изрече предтечата на Исуса – Йоан, синът на Елисавета и Захария, роден при предзнаменованието на небето.

Ала дали се вслушваха винаги евреите в тези предупреждения? Бяха ли послушали гласа Божу? Не, те бяха неразумни и жестоки. Моисей бе донесъл скрижалите с първата заповед: "Да нямаш други богове, освен мен", а те си оставаха многобожници, богохулители, кланяха се на златни идоли, убиваха пророци. Ирод изби две хиляди деца, за да запази трона си. Невяж едно двегодишно дете може да се качи с малките си стъпъла на него! Ала у този народ имаше и избрани, издигнати хора. За тях се казваше, че са приятели на Бога. И за делата и живота им малкият Исус слушаше ту от Йосиф, ту от Мариам, която бе учила в храма разказите и сказанията.

– Защо Аврам бе наречен приятел на Бога, майко?

– Защото той никога не се усъмни в Него и бе го-

тов да извърши волята му безпрекословно. Той бе готов дори да пожертва едничкия си любим син Исак, защото Бог, за да го изпита, бе поискал от него тази жертва. Колко трудно бе това и колко тежък е бил пътят на Аврам до светилището, изоставено над старите градове Содом и Гомор. Но Аврам бе силен във вярата си толкова, колкото и в страданието.

Майката Сара ридала в голямата шатра на богатия Аврам, защото не вярвала, че синът ѝ Исак ще се върне. А какво значение имал животът ѝ без него? В това време двамата – Аврам, приятелят на Бога и малкият Исак вървели към древния жертвен камък в планината. Аврам, с кожена кания на пояса, се изкачвал мудо нагоре, удрял с юмрук по острите скали, сякаш да се противопостави на заповедта. Небето трещяло зад него, ала той водел детето към мястото, определено за жертвата. Разказвал на малкия Исак историята за унищожението на двата града Содом и Гомор, поради непослушанието на неговите жители. Идвали гръм и буря. Като всички посветени, той разчитал по развалините къде е имало дом на лоши дела и къде е обитавал единственият праведен човек. Бог спасил само Лот и дома му.

По едно време старият Аврам се препънал от скалите, които се издигали на възбег, а те повторили горкия му вик. Изоставил детето и тръгнал сам. Говорил с мощен от отчаяние глас, викал със сила, равна на бурята, а момчето, по ленена ризка, дотичало с тояжката и паднало, обляно в сълзи в скута му. Аврам, успокоен вече от силата на вярата си, го милвал и се оглеждал в някакво безнадеждно очакване. Тъкмо Исак е възраснал, за да чете написаното по свещената плетеница четмо на старите еврейски знатни родове пред старейшините и ето...

Озовали се в дивно място. Ето го ножът в канията, високият стар каменен олтар, граден от дегите.

– Всичко е готово – извикало детето, – но къде е овенът за жертвата? Бащата вдигнал чернокъдрото дете и завързал очите му.

– Сине мой! – в изнемога изрекъл той и завързал и ръчичките му здраво. Момчето занемяло и се отпуснало в прегръдките на своя баща, готов да го посече. Олтарът пламнал сам от огън – не, това не бил огън, а светлина!

Аврам, учуден, приближил факлата си до приготвените съчки при скалата и те пламнали. Взел в ръцете си Исака, за да го принесе в жертва. Тогава чул глас, мощен, като природните стихии:

– Свали ножа от Исака, Авраме!

Бащата отпуснал ножа си и прегърнал момчето, когато вече огънят извивал към къдрокосата му глава. А там, зад зеленото храстче, се виждал овенът, определен за жертвоприношението.

Не можеше ли Бог да отмахне от Аврама това изпитание? Нали той бе наречен приятел Божу? Да, ала Аврам знаеше, че истината се чете в изворите по всички планински места. В природата са записани всички престъпления, вършени от хората, отначало до сега. Затова Бог изпрати същество с възвишен дух, Ангела, който спря жертвата на Аврама, защото той не се поколеба във вярата си.

– Искам да те благословя навеки, сине – извикал старият патриарх на юдеите и коленичил до момчето, – да благословя теб и потомството ти, догдето греят звездите и вълните на морето достигат брега!

От гумите му птиците литнали към небето, където слънцето чертаело новият ген.

Така Йосиф завърши сагата за бащата на еврейския народ една вечер пред малкия Исус, а той го слушаше замислено. Размишляваше в сърцето си.

Синът на Мариам чу много предания за израилевия род, а майката допълваше с по някоя дума. Малкият Исус запомни една от тях – "смирение", защото тя бе слово на кротост и вяра. Такава дума бе помъловила Мариам и пред Архангела с белия крем в гясната ръка, когато ѝ носеше благовестието.

– Ето твоята смирена рабня! – бе отговорила, знаейки от Писанията, че Архангела на силите на доброто се явява, за да преопредели съдбата на човеците.

А в тези дни, далеч от тях, растеше и малкият Йоан, синът на първосвещеника Захария и жена му Елисавета, сродницата Мариина. При тях беше отишла Мариам като при свои, защото в тоя дом имаше благочестие и мир. И като престоя, колкото ѝ бе определено, върна се при Йосифа.

При тях неведнъж бяха идвали странни хора, които бяха от есеняните, известни с благочестието и с мъдростта си, а също и с дълбоките си познания за света. От тях Мариам и Йосиф се учеха. Малкият Исус чу тези истини, докато растеше в Светлината на обичта. Каква по-голяма виделина от тая!

В Египет, Йосиф, като богоугоден и праведен, очакваше знак от Бога да отведе детето и майка му отново в Юдея. И ето, че Ангела слетя от небето по времето на разлива на реката Нил и рече, както в първото съновидение:

– Йосифе, отведи отново майката и детето в земята на дедите ти!

Така се изпълниха думите на Словото: "От Египет позовах сина си!"

– Защо Аврам бе наречен приятел на Бога? – питаше изново малкият Исус.

– Ах, това не означава, че те са се хранили на една софра – засмя се Мариам, – а че Бог е одобрявал неговия живот и послушанието му. Аврам е вършил Божията воля.

– Мариам – чу се гласът на влезлия Йосиф, – малкият едва ли ще разбере какво означава това!

– Не, не, разбирам – притече се при него детето с червеникавозлатните коси, – както разбирам и какво ми говори моят небесен Отец.

– Какво ти говори? – изплаши се майката.

– Не мога да ви го кажа – отгръпна се смутено малкият.

А за да го успокои, Йосиф го положи на силното си рамо и рече:

– Да излезем. Аз ще ти разкажа отново за приятеля на Бога Аврам и за цар Давид, от чието коляно сме майка ти, ти и аз, моето момче.

И ето, като тръгнаха, пред тях, в края на хоризонта, се откри като свалена от небето картина. И този път Исус преживя наяве разказа за Аврам и неговата жертва.

В хълмисто място мъж с бели власи водеше за ръка около двадесетгодишно момче, облечено според юдейския обичай за празник – бяла до колене греха.

Докато бащата влачеше краката си и гледаше земята, синът му, юношата, се обръщаше встрани, търсейки нещо по небето и изглеждаше по-весел.

– Гледай, това са местата на старите градове Со-

дом и Гомор.

– Но какъде сме тръгнали? – тихичко попита Исак баща си Аврама.

– Шт, не говори, ще видиш.

Беловласият се наведе и насъбра наръч клони. Взе ги под мишница и продължи нататък, почти влачейки за ръка сина си.

– Тамко, тамко, къде ме водиш? Ти рече, че ще принесем жертва на Иехова, а аз не виждам никакво жертвено животно?

Старият нищо не промълви. Само извърна с мъка лицето си встрани. Той спря до пусто място, обградено с храсти. После нареди с треперещи ръце сухите дърва върху запустелия стар каменен олтар. Заизважда бавно от силяха си дългия страшен нож.

– Тамко, ти изваждаш ножа, а аз не виждам овена за жертва!

– Бог пожела от мен... – захвана с глас, пълен с горест Аврам и вдигна изведнъж ножа над главата на юношата. Детето примря в ръцете му. Защо? - искаше да каже розовата като пъпка устица, но то не можа да изрече нищо.

За да изпита Аврам, Бог бе пожелал той да принесе в жертва единственото си чедо, очаквано след дълги години на бездетство и самота. И Аврам прие това...

В къщи Сара, паднала ничком на земята, в голямата шатра, покрита със скъпи килими, без думи се молеше. В момент на безмълвната ѝ молитва, една светкавица, а то бе грехата на ангел, се спусна върху ръката на Аврама.

Двамата, Йосиф и Исус, видяха в представената на небето картина как Ангела възлиза в розово одеяние, а долу баща и син се връщаха към дома, където щеше да ги посрещне майката.

Есеняните – приятелите на Бога

На брега на Мъртво море, където Моусей бе уга-рил с тоягата си по вълните, за да се отвори път на еврейския народ, живееха необикновени люде, наричани есеняни. Те водеха живота си съвсем скромно и във всяко въздържание. Не ядяха месо и повечето време прекарваха в молитва. Често избрани от тях пратеници грабваха тържик – здрава тояга и овесена питка и със свещена книга в торбата се запътваха нанякъде.

Тия люде, есеняните, наричаха съвършени. Носеха тайната вест за идването на Царството Божие на земята, за мир между човеците и за времето без войни и насилие. Людете, при които отиваха, бяха също така хора, живеещи във въздържание и святост. Правеха тайни събрания, тълкуваха словото на пророците и очакваха пратеник Божи, който трябваше да носи име Месия. Но това не бе водач като старите еврейски царе на какъвто се надяваха людеите. С идването на Месия господството на Израеля щеше да се скрепи със славните битки и победи и да бъде Слава на Мъдростта и Истината. Така говореха есеняните и някой от пратениците им похлонваше на дървената протка на Йосиф в Назарет. При тези срещи родителите не отпращаха детето от страх, че ще изгаде посещението на тайния гост.

Един ден пак дойде такъв пратеник, завит в качул. Мариам спря да премята совалката на стана, а Йосиф прибра настрана дърводелския инструмент. Чукаше се по условен знак.

– Отвори, Иешуа – рече Йосиф благо.

Малкият Исус припна по детски. На прага застана невисока фигура. Отметна качула си. Това не бе мъж, а жена – от свършените. За разлика от юдеите, където левитите, учители и книжници, можеха да бъдат само мъже, при есеняните свършени биваха и жени. Тези пророчици бяха гласът на бъдещето. Откриваха истини по вдъхновение, както духът им ги учеше.

Жената есенянка пристъпи с дясната си нога, обута в лек сандал. Не бе млада, но изумително красива. Очите ѝ бяха светли, но не сини. Имаха цвѳета на свежите пролетни листа на върба. Бяха дълбоки и прорицателни, а ланитите ѝ бѳели.

Мариам се спусна към нея, за да ѝ поднесе едно от питиетата за отмора. Жената есенянка не изглеждаше нито уморена от дългия път, нито пък изгладняла. Не пожела нищо, а рече:

– За малко дойдох. Пророчицата от храма е болна. Отивам при нея, тъй като тя си отива от тази земя. Небето я очаква с радост. Тя прекара целия си живот в молитва, в служене на Бога и людеге.

Мариам бе разказвала на сина си за пророчицата в Ерусалимския храм Анна, която бе предсказала, че тук, в този храм, където служеше деня и нощя и вече бе станала на осемдесет и четири години, ще дойде Новия цар, който ще изкупи греховете на Ерусалим.

Праведният и благочестив старей Симеон беше чул именно за този ден. И дойде да посрещне на стъпала-

та на храма родителите и детето, защото чакаше утешението на Израуля както бе писано. Дух святой бе над него. Беше му казано, че няма да види смърт, докато не срещне Христа. Когато взе детето в ръцете си, изрече паметните думи:

– Мариам – сякаш бе чул отпреди името ѝ, – благославям тебе и детето! Този, който лежи в ръцете ти за падение и въздигане на мнозина в Израуля, е белег на противоречие, защото той няма да бъде цар, както мнозина очакват. А на теб самата ще пониже меч душата, за да се открият промишленията на много сърца!

От този миг майката Исусова не бе мигнала ноци наред. Какво означаваше това, че "меч ще пониже душата ѝ".

Съвършената, усетила мислите ѝ, ги изтълкува така:

– Това е страданието, което никоя жена на земята не е преживявала!

Есенянката приседна на малкото столче, което Йосиф бе пригодил за знатни гости, отпи от питието и се обърна към младия Исус:

– Мнозина отсега знаят за теб и те очигат – рече тя. – Готви се, сине Давидов. Давидовият род отдавна не живее на земята, но ти си приготвен от много пори, за да получиш плът чрез неговата сила и добродетели. Тялото ти трябва да е светлина, сърцето ти кристал, а духът – мощен като Бога и ведно с Бога.

Като каза това, тя отвори вратата и покри с чула главата си. Към тях по каменистата уличка тичаха хлапета, за да попитат Исуса кой е прав в свагата им. Те често го взимаха за съдия, защото думата му бе точна и справедлива. Не се оплакваха на по-големи-

те си братя, за да отмъщават, нито на бащите си, а удваха при малкия Исус. Те и сега търсеха правдата, тяхната си детска правда.

Когато забелязаха, че от протката излиза непознато лице, спряха се и глъчката им секна. Доближавайки се до тях, жената есенянка простря ръка, като да ги благослови и изрече:

– Сега удвате заради детските си мъки. Един ден ще го търсите, заради вечната Правда и защото той ще бъде Пътя, Истината и Живота!

След тези думи тя се отдалечи с бързи стъпки, без да се обърне. Като сведоха глави, децата захванаха да говорят кой кого оскърбил, кой получил плесница от други. Когато спореха, Исус хващаше главите им и тихо пошуваше на ухото на единия и другия:

– Ти по-добър ли си от него?

Така враждата между тях затихваше и те заедно отново се отправяха на поляната пред тържището.

– Ще отидем до нашите приятели – реши един ген Йосиф. – Пригответи маца, Мариам, а също и грехи за из пътя.

Кошничката от лико носеше малкият Исус, а Йосиф праметна през гърба на ослето забивки и някои грехи.

По време на пътуването Исус мълчеше, като чакаше да го заговорят родителите му. Ала и те мълчаха, заслушани сякаш в думите на есенянката. Наусти-на, те приличаха на казаното от гревните пророци. И все пак бяха толкова различни... Какво означаваше Пътя, Истината и Живота? Кога щяха да го разберат? Какво време удваше за тях? Какво означаваше мечът, който ще пониже сърцето на Мария? Госпо-

ди, не бе лек пътят от Витлеем, после в пустинята, а насетне и в тихия Назарет. Ако се случеше едно от тия предсказания не бе ли опасно да останат тук? Къде биха намерели убежище?

Знаеше се, че есеняните живееха общо, хранеха се общо, работеха заедно и заедно се молеха. Техните молитви не бяха като на юдеите, нито като на гърците, камо ли на римляните, които слагаха венец около статуята на императора, а после му засвидетелствуваха почитта си и готовността им да умрат за славата на Римската империя.

Есеняните оставаха в дълго мълчание и размисъл, очаквайки осенение. Когато някой от тях получи просветлението, ставаше прав и казваше какво е чул с вътрешното си ухо. По този път те знаеха какво да правят, как да постъпват, къде да изпратят някой от посветените. Есеняните бяха съвестта на Израилевия род, неговата будна мисъл. Хранеха се просто, повечето с плодове и никога не убиваха животно за храна. Когато бяха на път, носеха със себе си по една просена питка и пиеха вода от кладенците. Понякога по време на пратеничеството им бяха "на пост", което означаваше глад.

– Чакахме ви, брате Йосифе, – изрече нечий глас иззад спуснатото платно пред една от централните шатри. – Божият мир да бъде с вас. Прахът на нозете ви е свещен, защото идвате като приятели!

Йосиф отговори, от което се разбра, че той отдавна познава този глас. Заг него се спусна платно от лен и Мариам и Исус останаха пред шатрата. Една лека ръка, сякаш пауново перо, погали раменете на Мариам. Чу се глас – "тука, тука, влезте!" Тогава в съседната шатра се повдигна светлосинята ленена завеса.

Какво ли означаваше този цвят, който като че ли беше от булото на Исусовата майка?!

В шатрата имаше няколко жени, насядали с децата си, които бяха на Исусова възраст. Веднага станаха примерно, като повдигнаха глани към двамата, сякаш поздравяваха някой духовен вожд. Кой ги беше научил на това? Жените отстъпиха място на децата, насядали в правилен кръг. Едно от момчетата сложи пред малкия гост столче, така че той да е над тях, да вижда всички и същевременно да разговаря. След това като по даген знак една по една жените заузлизаха и оставиха децата сами. Мариам също излезе, като хвърли продължителен поглед на сина си. Така мина денят до вечерта.

Каква вечер! Морето бе сякаш застинало и вълните му като че не бяха от вода, а от лъскав метал. Те меняха цвета си и ту бяха тъмносини, ту зелени, ту леко червеникави.

Приятелят на Йосиф, явно също от напредналите в учението есеняни, излезе навън и извика:

– Ах, та той вече владее стихуите!

Като чу това, Йосиф го последва и се спря в почуда. Исус вървеше по вълните, а децата стояха на брега мълком и не смееха да се обадят, за да не нарушат чудното видение. Момчето леко прекосяваше последните вълни към сушата, за да стъпи на земята, сякаш слизаше от ладия. Сандалите на босите му нозе бяха останали сухи.

Двамата приятели, Йосиф и съвършеният, влязоха в шатрата. Тогава Йосиф промълви:

– Казах ти, преди да се роди, Ангел във видение ме посети и ми рече: "Не бой се да вземеш жена си Мариам. Заченатото дете е от Духа Святаго!"

В този миг навън се зачу песен. Есеняните имаха особени химни – възхваля на Небето, благодарност към Бога и вяра в утрото. Всички пееха тихо, концентрирано и с вдъхновение. Сред тях се издигаше ясният глас на Мариам, а до нея пееше Исус с лице като сиянието на слънцето.

Един засмян, много весел мъж, раздаваше хляб, който се предаваше наред по дълго застланите пътеки от бяло платно през насядалите.

– Кой е той? – попита тихо Исус майка си.

– Хлебарят, той раздава хляба. Меси го и го пече сам. Всички заедно го ядат на една трапеза и благодарят на Бога за този дар. Другите сеят заедно нивите, жънат и косят ливадите и работят, заради старите и немощните. Тука няма бедни, няма и богати. И никой не кове оръжие, нито пък си служи с него!

– Колко е хубаво това! – рече шепнешком Исус и погледна мило към хлебаря, а той му отвърна с усмивка и протегна бялата си длан, в която грееше препечено крайче хляб.

– Навярно хлябът ни не е висок две педи, както са яли дегите ни в Египет, но пък не е наквасен със сълзите на роби! – рече някой. – Когато направихме първата си стъпка като свободни хора, нашите безквасни хлябове нямаха време да втасат и да се надигнат. Те се печеха на гърбовете на дегите ни...

Заваля пороен дъжд! То не беше дъжд, ами буря. Небето и земята се прогъниха от влага и мокреж. А след това – слънце. Зеленината заблестя. Пясъкът бе попил сякаш всичките дъждовни канки и люгете можеха спокойно да се движат по изцедената земя. Преди да спре бурята старейшината на есеняните, тези странни за юдеите люге, видя една картина...

Както не се провиждаше нито тъсмица небе горе над шатрите, от една от тях излезе синът на Мариам и се опря до платното ѝ. Вдигна ръце нагоре и стори свещен знак: "Та той говори с бурята и ѝ запрещава да бушува!", помисли си отново стареят за малкия гост, но не посмя дори и със своите да сподели видяното.

Когато изпращаха тримата, някой се приближи до Исуса и му пошепна:

– Един ден ти ще учиш при нас. Не при левитите. Ти знаеш повече от тях, момко. Не при тях...

Какъв беше този строг закон, който бяха дали Моисей и другите пророци, та хората не се страхуваха да отмъщават. Защото казано бе: "Око за око, зъб за зъб!" Дали означаваше, че колкото зло да ти е направил някой, или да е откраднал от овцете ти, ти трябва да му откраднеш една овца, не повече? Или ако ти е ударил плесница, да му зашлевиш една, не повече, по едната буза? Странни закони? "Та тогава светът би се изпълнил с отмъщение, ненавист и гняв!" – размишляваше младият Исус, спомняйки си какво го бяха учили левитите в съботния ден в синагогите. Тук, при есеняните, се учеше на търпение, на съзерцание и на размисление. Да, в размисъл и мир можеш да посрещнеш Божия закон. Аврам бе послушал заповедта да пожертвува единствения си син, но невям това говореше за някаква жестокост? Не, всичко означаваше доверие и силна вяра, че Бог няма да позволи несправедливост. Ала ето, че и той се бе бунтувал и страдал. Наистина, колко по-леко е да се оставиш на вълните на вярата както птиците оставяха спуснатите си криле над морските вълни. Колко по-леко е да се довериш на Божия глас!

След химна, който всички изпяха за възхвала и благодарност, свършената предаде на младия Исус послание, което бе написано на папирус. Беше навито както тръба и пожълтяло от времето.

– Ще го прочетеш преди да се кръстиш при Йоан на твоята тридесетгодишна възраст – рече тя. – То е за тебе. Оставено е преди много пори. Аз съм призвана да ти го предам с благогат.

– Ще го сторя! – отговори ѝ синът на Мариам и се усмихна сякаш беше прочел написаното.

Каква усмивка! Ако Мариам имаше най-сладката усмивка измежду юдейските жени, то Исусовата носеше още повече благост и радост. Неговата усмивка можеше да съживява, да вдига болни, да вдъхва упование и да лекува. Това знаеха ония, които бяха приятели на Йосифа, Мариам и сина ѝ.

Есеняните бяха допуснали Христос в своя малък Съвет от свършени, където Йосиф бе познат и тачен. Дали го бяха узнали те след минутите на съзерцание и размишление?

Защо египтяните, така стари по култура и знания, бяха заробили еврейския народ? Защо искаха да умъртвят младенците, та никое еврейско чедо да не види белия свят? Защо евреите бяха така наказани? Та не бяха ли имали славни царе победители като Давида, който беше надвил с прашката си огромния Голият? Или Саул, сразил много врагове? Не знаеха ли те тайните науки и кабалата, науката за числата? Не бяха ли имали големи пророци?

– Едно нямаха – обади се юношата, а Йосиф постана от малкото гървено столче с удивление! Та тук се намираха толкова почитани мъже! Защо малкият трябваше да говори? Ала старейшината, който го бе пос-

рещнал, даде знак да не спира приказката на Исус.

– Кажу! – подканиха го останалите.

Момчето, облечено в светлосиня дреха като цвѐта на свещения египетски скарабей, изрече:

– Смирение!

Какво е това, каква е тази гума? Откъде я знаеш?

– Смирение ли? – попита някой. – Какво означава това?

– Това означава да бъдеш готов при всички случаи и при всяко положение да изпълняваш Божията воля, като Аврам, който не се поколеба да изпълни волята Му.

Тогава взе гумата Стария:

– Право каза младият Исус. Аврам можем да наречем Отец на вярващите, понеже бе човек на абсолютната вяра, без никакво съмнение. Той не се поколеба, защото носеше в себе си една светла идея. Когато вдигна ножа, Бог му каза: "Познах, ти си човек на послушанието, затова няма да принесеш в жертва сина си!"

Никой в Назарет не бе забелязал отсъствието на тримата и людеѐте отново идваха да поръчат при дърводелеца Йосиф дребен предмет или ракла. Той ги шареше с длѐто и понякога изписваше кабалистични знаци или един кръг като слънце с лъчи. Невя̀м за да подкаже на хората за времето, което идваше.

Порите се сменяха. Старият Симеон, патриархът, който бе дочакал обещанието да види Сина Божи, пророчицата Анна, която бе възхвалила младенеца при първото му внасяне в храма, бяха вече в лоното на Аврама. Два-три знака, две или три предзнаменования и всичко отново тръгваше по старото русло. Ле-

витите повтаряха Закона, тоест Талмуда, в синагогите – мрачните постройки с четири сиви стени. хората се събираха, за да може някой четец да преповтори казаното, вземайки свитък с юдейските закони на вярата. Обикновените люде носеха жертви в храма и левитите, и фарисеите вършеха ритуалите само по форма. Сякаш можеше с едно жертвено животно да се измоли прошка за греховете или милост и благоденствие за дома. Всичко се бе превърнало в груба бездушна игра. Това правеше людете също бездушни.

Един ден, когато младият Исус се връщаше от високия хълм над Назарет, наречен от него и Йосиф "молитвен", към него се приближи хром млад човек и му рече:

– Ти ли си синът на Йосиф дърводелеца?

– Да, защо ме питаш?

– Слушай, имах чудно видение. Зная, че само праведните имат видения, а аз съм грешен човек. Баща ми е митар и аз ще стана митар. Виждаш колко съм малък и дребен. Людете наричат митарите грешни, защото събират данъци за кесаря. Какво да им кажа, когато ме питат защо да плащат, когато ние сме постаро царство от римляните, пък и от гърците. Аз съм учил в голямото училище на равините и зная това.

– Почакай още малко, Закхей, моето време още не е дошло. Ще ти отговоря, когато отново те видя под смоковницата.

– Ти откъде знаеш, че обичам да седя под смоковницата на пътя и откъде си чул моето име?

– Това е най-лесното – рече Исус със сладката си мила усмивка. – Зная го преди да си се родил. А сега разкажи за твоего видение.

– Точно такава беше то – ти вървиш с група млади мъже, вероятно рибари, защото грехите им бяха като на рибарите, и ме позова да те последвам. Какъв си ти, какво ме очаква? Няма ли хората да ме убият, ако ти се доверя? И кога ще стане това?

– Иди отново под смоковницата и размишлявай. Моето време още не е дошло. И не се свени да бъдеш митар. И митарите трябва да бъдат добри и честни хора!

– О, Йехова, дали това не е той! – промълви нисичкият и като се поклони на младия Исус избърза напътък, без да се обърне.

Наблизо до прихълмията на Назарет бе спрял керван от бедни люде. Хората ги заобикаляха и никой не се спираше да вземе или купи нещо от това, което продаваха. Малкият Исус мина също край тях заедно с другарчетата си, но родителите на децата скоро ги придърпаха в домовете си, шушнейки нещо над главичите им. Едничък синът на Мариам не се отдръпна от това място, а се приближи до едно от непознатите деца.

– Ти защо не бягаш от нас? – попита момчето.

– Защото искам да играя с теб. До кога ще останете?

– Утре на ранина си тръгваме, защото юдеите ни отбягват, не желаят да купуват нищо от нас. Казват, че сме друговеци и уголопоклонници.

– Аз не вярвам на тези думи – рече кротко детето Исус. – И ти си като мен, и ти имаш майка като моята, нали?

– Да, но виж, че другите деца избягаха. Върви си и ти. Никой не прибира самарянин под покрива си и майка ти сигурно ще ти се скара, че говориш с мен.

– Ах, не, тя никога не би сторила това! А сега гай ръка. Ще те заведа до едно чудно дърво. Често ходя под тази маслина и разговарям с листата ѝ, с корените ѝ и с птиците наоколо.

– Колко хубаво! И аз искам да чуя гласа на маслиното дърво. А ти юдеин ли си?

– Нима е важно това. Чух от майка си за пророк Исая и ходихме с моите родители при есеняните, които са негови ученици. Те никога не казват, че има избрани хора. Обичам есеняните, всички живеят заедно, хранят се заедно, не събират ни злато, ни сребро. А сега седни до дървото и чуй какво ще ти каже то.

Малкият самарянин приседна при корените на маслината и се заслуша сериозно:

– Наистина говори – рече детето, – но ако не беше ти, никога не бих го чул.

– Добре си сторил, че си бил с детето на самаряните – каза вечерта Мариам на малкия си син. Съседките, види се, бяха ѝ казали вече, че едничък Исус бе се спрял до малкия керван.

– Защо ги избягват другите? – попита Исус майка си.

Тогава от дъното на стаицата се обади Йосиф:

– Това е неправда. Самаряните произхождат също от юдейското коляно, но са се отклонили от еднoboжието. Ала колко пъти еврейският народ трябваше да се връща като заблудено стадо от идолопоклонничеството към Бога, та да получи скрижалите с Божиите заповеди. Нима народът на Израила послуша гумите на пророците си. Какви предупреждения чу той от могъщия пророк Исая, чиито ученици и сега са есеняните.

– Разказвай ми – помоли Исус, а Йосиф, като оста-

ви длетата си върху дървото, приседна на пода до него.

– В Израиля – започна той – имаше непокорен и неразумен цар. Той не слушаше думите на Пророка и наскоро умря. На негово място дойде цар Йезекия. По това време към Ерусалим се беше отправила силната войска на асирийския цар, който искаше да покори града. Като разбра това, еврейският цар, знаейки, че не може да победи, се хвърли ничком в храма и остави писмо на пода до Господа, да го пощади – него и народа му от страшното зло. Навън под стените асирийците се подиграваха с него, като говореха за близката гибел на Ерусалим. Тогава цар Йезекия нареди да повикат пророк Исая на помощ.

Големият пророк живееше далеч от хората, но слезе и обиколи стените на Ерусалим. Пратениците на асирийския цар продължаваха да се надсмиват над евреите и тяхното безсилие, защото нямаха силна войска. Тогава пророк Исая се провикна към враговете от стените на града:

– Идете и съобщете на вашия цар, че евреите няма да бъдат победени. Да се оттегли, защото ще дойде голям мор от отровни насекоми и ако царят ви не си тръгне с войниците си, те ще умрат под стените на Ерусалим. Той ще се върне сам и ще бъде убит от синовете си, защото е оставил за свой наследник сина на робинята си.

– Така се случило – завърши Йосиф. – Той, пророк Исая предсказал на цар Йезекия, че от нашия род ще се роди Месия – спасителят на човеците.

– Зная! – отговори малкият Исус, – Той ме нарече Емануил, което ще рече "Бог е с нас!"

– Чуваш ли, Мариам? – прошепна развълнуван Йосиф.

А тя, като положи ръка на главицата на Исуса, каза с алтовия си глас:

– Ти знаеш всичко за онова, което се случи с мен преди да се родиш.

– Зная! – отговори детето и се прислони на майчиното рамо.

Тая нощ над скромния дом се спря Ангела, известил на Девицата, че ще се роди син, който ще се нарече "Бог с нас!". А малкият Исус в съня си разговаряше с него.

На ранина, преди да се събуди Назарет, навън някой се спря и една детска ръка подаде предмет, завит в бяла кърпа. Това беше детска играчка, издялана от дърво. Едно конче.

– Благодаря ти! – извика Исус, познал самарянското дете. – Ние един ден ще се срещнем отново с теб.

– Посети самаряните, ела при нас – така заръчаха моят баща и майка ми. Бог с вас!

– Бог и с вас! – отговориха и тримата от дома на Йосифа.

– Ето, това са хората, които един ден ще разберат теб и думите ти, сине – промълви Мария в някакво майчино прозрение – отхвърлените, нищите, презрените.

– А сега – рече весело Йосиф – да споменем пак нашите приятели – есеняните. Единствени те опазиха заветите на пророк Исая. Спомняш ли си изреченото за него, което често повтарям?

Исус отговори:

– Да, "Той знаеше как да помогне с думи на уморения!"

Много години Мариам не бе виждала родственицата си Елисавета и не бе чула нищо за нея. Нито я

беше срещала. Исус играеше навън. Йосиф и майка му го бяха оставили сам. Чу се някакво звънче, после говор. С кого ли разговаряше синът? Децата на съседите почти не идваха по това време. Мария вдигна завесата, спусната над вратата. По моравата припикаше бяло агънце. На врата му пееше златно звънче. Зън, зън, зън – и то подскачаше в този ритъм. Подир агънцето с разтворени ръце тичаше момченце с червеникави коси, сякаш да подтикне бялото клъбце – агънцето. Зън, зън, зън – агънцето подгупна и се втурна към малкия Исус, а той го прие в прегръдките си. Светлорозовата грешка и бялото агънце се преляха. Ружото непознато момченце сияеше от радост.

– Виждаш ли, доведох агнеца. Ти си Агнеца Божи, а това е твоето братче!

– Кой си ти, моето момче? – попита Мариам така неочаквано появилото се дете. После вдигна лице и видя две познати очи – очите на Елисавета.

– Йоан, Йоан е той! – извика Исус, взел в ръчички агънцето, което тръгна с него по моравата. Едната му нога се заплете във високите треви и малкият сандал остана там. Йоан се завтече, извади сандалчето и коленичи пред Исуса. Постава го внимателно и завърза ремъка около глезена на необикновено красивото стъпало.

– Господи, какво правиш, та ти си малко по-голям от него! – неволно извика Исусовата майка.

А Йоан, като опря и другото си коляно на земята, така че проговори коленичил, я погледна в очите с любов и каза:

– Той е роден по-преди, той е по-големият и аз не съм достоен да вържа и ремъка на сандала му!

Тези думи, дошли сякаш не от него, а от Духа Божий,

един ден щеше да изрече съзнателно великият предмеча Йоан, известен с името Кръстителя.

Кой бе довел малкият Йоан в дома на назаряните? Синът на свещеника Захария бе назир, така евреите наричаха обречените на служба Богу от рождението им. И как би могло да бъде другояче? Добитият от Захарий и Елисавета в преклонна възраст необикновен син от малък живееше в близост до есеите, обитаващи бреговете на Мъртво море, а градът на Йоанна бе близо до Юдейската пустиня.

На високия хълм край Назарет, където Исус често се бе изкачвал с Йосиф на ранина, бяха дошли неколцина от есеняните. Те бяха довели малкия Йоан. Дали майка му не бе помислила за това, докато беше още жива? Нали когато Мария, по еврейски Мариам, бе посетена от пратеника Божий, за да ѝ съобщи святата вест, тя отиде при Елисавета. Кому можеше да довери тайната на това знамение, освен на людеите в свещеническият дом, които живееха в свято упование към Божията воля?

Кой щеше да разбере девицата? Нямаше ли да я убият с камъни и да я порицаят старите юдеи, които нямаха равни на себе си в своя фанатизъм?

Тогава Елисавета усети, че младенецът в утробата ѝ заигра от радост и тя извика с несвой глас: "Ето идва майката на моя Бог!" Дали тя бе предала тези думи на ония, които бяха възпитали малкия Йоан в свято целомъдрие и строги нрави на въздържание? Това Мария не можа да разбере, ала явно бе, че двете деца родственичета отлично се разбират. Те разговаряха на детския си език, но колкото и да бяха деца, притежаваха особена мъдрост, която нямаше у другите. И двамата произлизаха от един род, и двамата

бяха родени чрез знамение от Небето и чрез вестител Божи. Елисавета бе затворена в дома си в Хеброн, патриархално градче, където хората почитаха семействата и свещениците. Тези свещеници не ходеха в пурпурни грехи със златни ресни и не се свеняха да сядат редом с простосмъртните. Живееха във въздържание от вино, месо и радостите на живота. Наоколо в пустинята се подвизаваха няколко отшелници. Те подражаваха на старите еврейски пророци и вероятно виждаха в сина на свещеника Захария прероден пророк.

Навън се бе смрачило и по пътя се загадоха мъже и жени със запалени светилници. Сватбите в Галилея ставаха вечер и на тях всеки се запътваше със своя светилник, в който гореше благовонно масло. Това весело шествие, в което участваха и децата, повлече малките Исус и Йоан. Колко оживени бяха разговорите им, колко радостно трептяха светлинките им! На мястото, където бе роден Йоан, такива сватби не ставаха. Там хората живееха изолирани, в постоянен страх от бъдещето и със залутаната надежда, че един ден чуждоземните владетели ще си отидат и Юдейското царство ще се прослави така, както по времето на великите и гревни царе. Евреите, които изповядваха юдеизма, вярваха, че тогава тяхната религия ще обхване целия човешки род. Те говореха с презрение за чуждите богове. Мислеха, че религията за Бога е родена само от тях и който влезе в общение с него, трябва да приеме само Йехова – така наричаха Бога. Евреите се уповаваха на своята месиянска задача, ала не и на онази брънка между человетецете, която би ги направила приятели.

А тези две момченца, две дечица, щяха да издигнат най-висшите благородни чувства, които обединяват не само народите, но и расите. Ала сега в този час, двамата, които един ден щяха да пожертват всичко за правдата, се радваха на веселото шествие, на разговорите на девиците, съпровождащи младоженката. Младоженецът щеше да дойде по-късно, за да я намери сред тях в избрания дом. Спомняйки тази вечер, един ден духовният Месия щеше да разкаже една от най-силните си притчи за разумните и неразумни деви и за светилниците. Затова как всеки трябва да е готов в себе си да приеме духа на Истината, тоест Младоженеца в душата си.

Така двете деца, хванати за ръце, вървяха след човешките светилници, докато не се зачу отдалече хубавият гръден глас на Мариам.

– Върнете се, върнете се, деца! – Тя идваше неспокойна подир шествието, за да ги зове, докато не метна синьото си було над светлозлатната с оттънък на светъл орех коса на Исуса и рижата на малкия Йоан.

Тази вечер имаше тежък разговор с есенянина, който беше дошъл с Йоан при Йосиф и Мария. И двете деца спяха на една постеля, завити в бяло ленено покривало, донесено от Египет – дар на коптските жени за Мариам.

– Не зная – казваше гостът и светлината на семейния светилник падаше върху ръцете му, изразяващи правда и добродетел. – Защо юдеизмът така погрешно възпита децата на Израуля? Да съблюдаваш закона, създаден от жестоките нрави на предците ни и ако следваш точно Моисеевия канон, ще получиш вечното блаженство. Колко много погрешки, колко грехове извършиха народът на Израуля и царете му.

– А какво ще кажеш за оня, който изобличаваше царете и не се спираше пред нищо, за да порицае дори и пророците. За пророк Илия.

– Ти забравяш, съпруже – кротко се обади Мария, – че той не видя смърт, а се възкачи с колесница на небето.

– Приятели, според най-издигнатия между тях – Исая – жестокостта на нравите е идвала от самите хора, не от пророците, нито от Моисей.

"Приятели", така щеше да нарече някога учениците си детето със златокосата главица. Сега то кротко спеше до гостенчето Йоан и в съня си гържеше неговата ръка.

– Илия – продължи Йосиф, – обичам го, заради неговата смелост. Той изобличаваше царете без всякакъв страх. Слизаше, за да им каже истината, въплатена в строго предупреждение и отново се затваряше между високите зъбести планини. Говореше с небесния гръм и светкавиците, говореше и със стихииите!

– Приятелю – обади се гостът предпазливо, – това бе така до деня, когато Илия бе затворен, изолиран в поднебесните си видения и не чу гласа: "Илия, Бог не се изявява в гърма и бурята, а в нежния глас на майката, в песента на утринния слевей. Този глас не кърши клони и не гръмоли с падащи скали. Той пее в потока, който напоява цветята, в бълбукането на извора, който разхлажда напуканите за вода устни на пътника!"

При тези думи децата отвориха очички. Те се бяха събудили. Едно след друго изрекоха слова, които сякаш продължиха чудото за пророк Илия:

– Да – промълви малкият Йоан, – тази сила не гаси замъждяло кандило!

А детето Исус добави:

– Нито стъпква полегналата тръстика!

– Ах, Господи, та вие говорите с един и същи глас на откровение! – извика Мариам, а после, сепната от гумите си, добави. – Спете, спете, още е рано...

Децата отпуснаха главички една до друга, а тримата мълком се молиха цялата нощ. Това бдение на будните души измолваше за еврейския народ свобода, но не само от римляните, а и от от жестокосърдечните, които погубваха всеки, изявяващ себе си в молитва за милост. А галилеяните със своя добър и кротък нрав вярваха в идването на нови времена и съдновенията на техните възжеления за по-добро. Тогава хората като стария Симеон и пророчицата Анна, гъщеря на Фануил, които бяха прекарали живота си в пост, бдение и молитва, щяха да влязат в бъдното Божие царство. Ала колцина бяха готови за това? Колцина щяха да разпознаят Исуса и неговия Прегтеча и времето, което щеше да извести Сина на Бога?

Утрото идваше зрячно, после светло. Над Назарет, където Йосиф възлизаше на ранина за молитва, вървяха трима – двама мъже и една жена. Мариам бе ведуща и просветена както най-възвишените духове в Израиля. Тя бе изучила добре в храма духа на Исавите предсказания и постепенно знанието преминаваше в нейното гете и както майчиното мляко му бе дало красота и сила. Йоан, назир по рождение, бе израстъл със силата на дългия пост, с общуването с животните в юдейската пустиня, която преливаше във великата пустиня както реката в морската шир. Такава бе и гушата му – силна, всеобхватна и мощна!

На молитвения хълм

– Иешуа, стани, моето добро момче – леко докосна Йосиф рамото на Исуса, – ще идем на ранина горе на молитвения хълм.

– Да, веднага! – отвори очите си Исус. Все едно изгряха две слънца.

Йосиф, готов със специалното си облекло за молитва, което носеше рогът на цар Давид, тъкмо обуваше новите си сандали, уплетени от лико и завързани с меки мешинени кашуки. Такива сандали щеше да обуе и Исус.

– Защо толкова рано? – попита малкият. – Нали днес е особен празник и на молитва отиват само мъжете. Защо не отиваме в храма?

– Ах, дете, там мирише така ужасно от кръвта на закланите животни, кадени с тежки тамяни. А какъв по-хубав тамян от този на мирта и цветя. И тези дълги, бездушни молитви...

Исус хвана Йосиф за ръка и тръгна, наметнат със светлосинята си греха.

Няколко мъже, повели също синовете си, мълком ги поздравиха и всички леко се заузкачваха по молитвения хълм. Беше чудно зазоряване.

Йосиф каза:

– "Търсете ме на ранина!" – така е изрекъл псалмопевецът, затова и ние ще отидем на високо място, както са правели гедите ни и ще молим Бога да въздаде

милост на людете и да спре омразата в сърцата им, та да изпълняват заповедите му!

– Кои заповеди?

– Ония, които Моисей свали от Синайската планина. Той на два пъти носи скрижалите. Първият път непокорните на Божията воля бяха си направили отново идоли от злато и им се кланяха. Кланяха се на "Златния телец". И кой мислиш го бе направил по тяхно настояване?

– Кой?

– Самият брат на Моисей – Арон. Тогава сестрата на Моисей и Арон, пророчицата, същата онази, която беше спуснала в засмолената кошничка гетето Моисей по реката Нил, та да го намери фараоновата щерка, се зави с дрехата си, обърна гръб и реши да затвори устата си за храна. Не искаше повече да общува с жестоки и сребролюбиви хора и да слуша брътвежите и недоволствата им. Така я видя Моисей, приближи се и каза кратко:

– Стани, сестро! Бог им даде закони, а те не знаят какво правят. Затова не са достойни да прочетат заповедите му. – И като вдигна високо двата каменни скрижала от звънък камък, хласна ги в земята. А те се разбиха на безброй парченца. Тогава пророчицата стана, откри едно от късчетата и прочете: "Да нямаш друг Бог, освен мене!" Тя го зави с дрехата си с малахитов цвят и със силният си глас, с който пееше псалмите, изрече:

– Бог отново ще ни посети с мъдростта си, братко! И ти отново ще получиш два каменни скрижала.

Нали бе пророчица! Предвиждаше бъдещето и знаеше, че от избрания Божи народ ще се роди Месия – Оня, за когото бяха изречени думите на пророк Исаия.

Тогава Моисей отново вдигна глава към небето и през спуснатите му власи на челото се очертаха две рогчета на мъдростта. После хвана с ръце дългата си брада и твърдо каза:

– И без тяхното желание ще ги спася и пребеда през пустинята, докато стинем Ханаанската земя. А който не се вслуша в гласа на Бога, да му мисли!

Моисей бе гневен и наскърбен, но отново се изкачи на Синай, където Божия глас беше изрекъл: "Свали сандалите си, защото мястото, на което стоиш, е свято!"

– Кажу ми, сине – попита Йосиф, – коя от Божиите заповеди обичаш най-много? Аз съм ти ги казвал неведнъж.

– Почитай баща си и майка си, за да ти бъде добре на земята!...

– Така, така, благодаря ти! Ти изпълняваш свято тази заповед. затова, децата, които почитат баща си и майка си, благуват на земята и Бог ги обича!

Това чу младият Исус, докато изкачваха хълма.

– Молитвата ни трябва да бъде с прости думи и кратка. Няма нужда като фарисеите да правим дълги молитви пред хората, та да ни слушат, нито гръмко да се молим. Молитвата е общение с Бога. Да го молим за насъщния ни хляб, да прости греховете ни, да пази дома ни, народа ни, да му дадем сърцето си!

Малкото момче събу сандалите си.

– Какво правиш? – запита го Йосиф.

– Оттук нататък ще ходя бос нагоре. Тази земя е свещена, щом идваме тук на молитва!

– Тъй, тъй! – пошушна Йосиф и също развърза ремъка на сандалите си.

Зачу се тиха песен. Псалмът на пророк Исая, кой-

то Мариам много обичаше. Запя и Йосиф. След него Исус изричаше думите:

– "Ще се развеселя премного, заради Господа.

Сърцето ми ще се зарадува в Бога моего!"

Йосиф и момчето спряха. Исус протегна ръка и на нея кацна една червеношийка.

– Да – промълви детето, сякаш отговаряше на нейния говор, – ще преместя твоего малко гнездо нависоко, за да не го стига никое животно. Почакай!

Йосиф се огледа. От съседния клон в малкото гнездо надничаха три пиленца.

Как това дете разбираше гласа и молбата на птичките? Как знаеха те към кого да се обърнат за помощ?

Велика е Мъдростта ти, Боже!, помисли той и усети ангелският глас на онова същество, което в ония дни се бе навело над ухото му и бе изрекло: "Взemi майката и детето и бягай в Египет..."

Флейтата на цар Давида, победителя на страшния Голиат

На една полянка с много цветя се зачу нежна мелодия. Тя събра пчеличките, птичките и една катеричка. Дойде и едно момченце с козле, после и други деца. Те насядаха в широк кръг. Кой свиреше с медната си цафара тази омайна мелодия? Малкият Исус. Той бе дошъл тук със свирката, която му бе дал един от есеняните.

– Засвири! – рече той. След това песента сама излезе.

– Така е свирил и цар Давид, когато пасял като момче стагата на баща си като най-малък син в семейството – рече есенянинът.

– Но нали той е свирел на арфа пред цар Саула, та да го развеселява, когато бил мрачен? – попита Исус.

– След това, а преди е носел малката си флейта.

Колко честит е бил тогава младият Давид, не мислел, нито искал да става цар, ала пророк Самуил по Божия воля го определил за цар на Израел. Давид бил особено красив. На главата му сякаш греел огън. Това били косите му, червеникави и гъсти. Никой нямал такива коси и такъв стан, изваян от волния живот и песните, с които той славел Бога. Давид сам съчинявал псалми, дарбата му била голяма. Веднъж убил лъв, след

това мечка стръвница нападнала стадото му. Прочул се Давид и с песните, и със силата си, но си оставал само най-малкият син на стария Йесей. И когато братята му отишли на война с филистимците, той останал сам при стадата. Филистимците били добре въоръжени, а освен това между тях имало и един голям люнак, който всеки ден се заканвал и призовавал на двубой някой от еврейските войни, но никой не се наемал да води борба с него. Когато заставал на хоризонта, шлемът му, лъскав и огромен, застигал облаците. А как искрляла бронята му от подвижни медни плочки. Просто приличал на змей! На краката си имал също медни наколенници. Никой не забелязвал, че под шлема имало отворено място – това било челото му. Забелязал го само Давид, който умее безпогрешно да се мери с прашката си. А защо Давид се озовал на бойното поле? Бил отишъл там да види братята си. Чул заканите на великана Голиат, видял скупчената в страх войска на цар Саула и решил да се състезава със страшния войн.

Преди да завърши разказа си, съвършеният от есеняните каза на Исус:

– Няма препятствие, което човек да не може да победи с оръжието на волята си. Бог обича смелите и когато Небето види смел човек, казва си: "Ето на него заслужава да му се помогне. Страхливците не ни интересуват." Така Давид с метнатия объл камък в завъртяната от ръката му прашка победил Голиата. Но не там била голямата му сила, сине човечески, а във вдъхновеността, което носел, в любовта му към Бога. Затова смятал да построи великия Ерусалимски храм, но не успял. Не бивало да се възгордява от това. Бог се противи на горделивите.

– Довършил го синът му Соломон, нали, със специален трем за мъдреците – промълви малкият Исус. – Там ще отида един ден и всичко ще бъде отворено за мен!

– Добре си усетил, сине. Чакай този ден!

– Я виж, ти си бил тук – зачу се сякаш отдалече гласът на Мария. Децата около Исуса постанаха. – А кой те научи да свириш на тази свирка? Тя прилича на инструментите, с които ме изпроводиха до храма, когато бях дете!

– Кой ли? – засмя се детето. – Ами самият цар. Когато идвах тук под магнолията.

Майката разбра. Ето къде се е губел, а тя мислеше, че отива да играе с децата. Представи си младият цар Давид с рижата пламнала коса и превисокият стан да минава по ливадата с цветя. Сигурно светещата му коса е стигнала до розовите чашки на високите цветове.

– Да – отговори на мисълта ѝ Исус. – Той взе свирчицата и мина с пръсти по нея. – Ей така... Аз вече знаех как да свиря. Той събуди в нея сам песента. Не спомена за Голиата, а само запя. Обичам го, заради песните му за Бога, а не за войната и прашката.

– Да вървим! – рече бързо майката. – Дано децата на Витлеем не са разбрали за кого говориш. Че сам цар Давид, нашият отец, се е върнал от гревните времена, за да застане тук между цветовете на магнолията да освети тази малка свирка. Нима е възможно това! – Да вървим! – повтори майката.

А детето тръгна след нея, притиснало до сърцето си чудната свирчица.

– Мило дете, запомни, че Давид винаги се уповаваше на добрите си навици и винаги в борбите си минава-

ше от един бряг на друг – щеше да му каже по-късно майката. – Той ни показа, че всеки сам трябва да работва добродетелите си. Затова Давид казваше: "Размислих в сърцето си! Каквото ти каже разумното сърце, неговата дума е вярна."

Така божията майка възпитаваше сина си, а той растеше в мъдрост и благодат.

Продължение на разказа за Йосиф, сина на Иаков

– Ще ми разкажеш ли отново за Йосиф, сина на Иаков? – попита една вечер младият Исус баща си, който току-що бе привършил работата си над гървения тезгях.

– О, да! Мариам, би ли ми гала един от свитъците от първата ракла. Оная с шестлъчната звезда, символ на Мъдростта.

С алтовия си глас майката отвърна:

– Ти така хубаво разказваш, защо трябва да го чеш на Иешуа. Бихме те послушали отново!

– Добре, добре! Запали светилника, за да се порадвам на играта на светлината. Сякаш ми разказва в живи картини за Йосифа и пътя, който той изминал през пустинята, завързан за седлото на камилите на пътуващите търговци.

– Но те не го водиха докрай така – каза Исус, сякаш бе присъствувал там.

– Как ще го водят! Та той бил такъв сладкодумен разказвач, че те искали да слушат безспир приказките и предсказанията му.

Щом пристигнал в Египет, Йосиф бил харесан от един богат търговец, който го приел веднага в дома си, защото момчето било не само работливо, но и мъдро. Търговецът се гордее с него като с дар от Небе-

то и винаги го канел на трапезата си, когато имал знатни гости. Там Йосиф тълкувал сънищата им, или разказвал за своята родина – богатата Ханаан, където гроздовете били толкова големи, че двама души едва ги повдигали на един прострян прът. Гостите обичали момчето, обичала го и жената на господаря. Ала тя поускала момъкът да идва при нея, когато мъжът ѝ отсъствува, за да го целуне не като син, а като любим. Това благонравният Йосиф не можел да приеме и силом се изтръгнал от протегнатите ѝ ръце, в които останало пъстрото му наметало.

– Той ме обигу! – оплакала се тя лицемерно на мъжа си. – Искаше да ме целуне!

Разгневеният господар хвърлил добродетелния Йосиф в тъмница, където той трябвало да преживее дълго време сред люде, наказани от фараона.

– Невяж това можеше да допусне Бога на Израиля, Йосифе? – запита Мариам.

– Та нали предсказанието трябваше да се изпълни, иначе той щеше да остане завинаги в къщата на богатия търговец. Небето знае Божиите пътища. А колкото за истината, нима тя има нужда от свидетелства!

И Йосиф продължи по-нататък:

– Колко странна история, пълна с извивки, грешки и благословения има Израилевия народ. Ето че Йосиф бе продаден от братята си в робство, а благодарение на Божията дарба да пророкува и да тълкува сънища, той стана заместник на фараона. Даваше му съвети като му казваше да избира за управници видни хора. Ония, които бяха мъдри със знание и чест, а не богати външно. Тях той наричаше "люде с дванадесет таланта", така би трябвало да е и сега – мъдрите да управляват, а не разгулните.

Дванадесетгодишният Исус В Ерусалимския храм

Красив и тържествен бе празникът Пасха за евреите. Той означаваше края на времето на робството в Египет. Някога цар Давид бе избрал за столица града Ерусалим. Там евреите пренесли скинията – свещения сандък, обкован със злато и с изображения на ангели. Скинията се носела с гръжки и когато царят я положил в едно малко светилище, пожелал да построи голям храм в този град на хълмовете. Но било отсъдено храма да издигне синът му Соломон – най-мъдрият измежду еврейските царе.

Пасха се празнуваше не само от жителите на Юдея и Галилея, но и от ония, които живееха в по-далечни места. Затова на тези дни семействата се събираха винаги заедно. Хора се тълпяха отвсякъде по пътя за Ерусалим. Там, в храма, щяха да благодарят за своето избавление. Затова празникът беше спазван от толкова много поколения.

Когато настъпиха пасхалните дни, Исус трябваше да бъде заведен в Ерусалимския храм. Един младеж, едно юдейско дете, след дванадесетата си година ставаше юноша. Тогава се прощаваше с детството, за да се посвети или на духовна работа, или на занаят. Така че момчето трябваше да знае за тези празници и да следва точно писанията на пророците.

Тази нощ юношата Исус не заспа. Тогава небето се

отвори също както навремето при Иакова непослушния, който бе избягал и се бе проснал на голата земя, а от отгоре слизаха и възлизаха ангели. Бог говореше на Иаков, че от него ще произлезе велик народ. Трябваше ли този народ като египтяните и римляните да служи на насието и меча?

Зората се сипна бързо. Недочакали слънцето, пътниците тръгнаха към свещения град. Зачуха се хвалебствените песни от старото писание:

"Ето, нозете ми стоят отвътре портите ти, Ерусалиме! Мир да бъде отвътре стените ти, благоденствие в палатите ти!"

Когато Мария, Йосиф и Исус потеглиха, заедно с тях вървяха и мнозина техни приятели от Назарет със своите деца. Към високите стени на Ерусалим се стичаше множество. Тук можеха да се видят мъже с плоскогънни шапки, чужденци с бели грехи, алени наметала и повески с висулки. Над множеството, гълчащо и разноцветно, се въздигаше мощен дух на откровение, дадено чрез предсказанието на пророците:

"Ти, Витлееме, ще гадеш пастир на народа ни Израилев!"

В някакво чудно единство людете, пръснати по цяла Юдея, се стремяха към Соломоновия храм. Върху каменните ракли от бял варовик древните бяха изписали с острие от метал слънца и шестолъчна звезда, която говореше за обновлението на народа на Аврама.

Мнозина съседи, приятели от Назарет, поздравяваха с почит, защото Светото семейство нямаше нито един неприятел. В Галилея пролетта бе толкова красива!

Когато се свечери, тримата се озоваха пред стени-

те на Ерусалим. Наврег се чуваше поздравителната песен – химн от Давидовите псалми.

– Спомняш ли си този псалм? – попита Йосиф младия дванадесетгодишен Исус.

– Нали всички от нашия род са я пели!

Ясно и силно юношата Исус бар Йосиф запя един от най-хубавите псалми на цар Давида.

– Добре, сине – обади се с гръдният си глас Мариам и продължи псалма на същия старинен език, на който псалмопевецът цар бе пял на своя народ.

Скоро Исус взе малко преднина пред двамата, защото другарчетата му от Назарет вървяха напред като ято млади птици.

– Наистина, Мариам, той не е за моята работилница, а да стане равин не желая! – издума Йосиф.

– Също и аз. Нали знаеш гумите на Благовестителя. Исус не може да се меси с ония, които са забравили Завета на пророците. Чистата вода не може да се смеси с мътната.

Пътят се скъсяваше и Ерусалимския храм, съграден от цар Соломона, възлизаше напред като огромен кораб от водите на златно море.

Исус очакваше вече родителите си там. Момчетата с него се бяха залисали по свирачите в големите вътрешни дворове или седяха изморени по каменните външни стъпала на храма. Само един златочел юноша се взираше по високите лавици, изпълнени със свитъци от папирус.

– Да поднесем даровете си за Пасхата! – рече майката и тримата се запътиха към вътрешността на Ерусалимския храм.

"И Исус успяваше в мъдрост и благодат пред Бога и

человеците!" – бе записал за мъдростта Исусова евангелистът.

Когато слънцето бе към залеза си, Йосиф и Мариам потеглиха обратно по прашния грум за Назарет. Юношата не беше с тях, защото в навалищата го бяха изгубили, но вярваха, че ще го настигнат по пътя. Навярно той бе тръгнал напред. Но колкото гружини от познати да настигнаха, той не се виждаше.

Двамата свърнаха по Ерусалимския път и отново пред тях се откри галечния Соломонов храм. Ето, че отново уморените им нозе заузкчавха стъпалата му, приличащи на застинали каменни вълни. Игеше хлад откъм големите тремове и тъкмо тук, в Соломоновия трем стоеше Исус.

Какво се бе случило?

Когато момчето застана по средата на редицата на насядалите стареи, тълкователи на Талмуда, сякаш Моисей беше се явил отново с чепатия си жезъл. Повя хлад, което означаваше страх. Та това момче знаеше твърде много!

Никой от юдейските юноши допреди Исуса не беше довеждал всички събрани в соломония трем в състояние Шхина или висше присъствие, като им отговаря на въпросите върху Тората.

Левитите задаваха въпроси от Закона, а той, Исус, им задаваше въпроси от Исаия. В почуда стареите се питаха: "Откъде едно дванадесетгодишно дете можеше да знае всичко това?" Бе живяло сред най-скромното съсловие на Галилея, наистина от Давидовия род, но той отдавна беше загубил големите си стада и ценности. Родителите нямаха голям дом, а малка измазана къща, недалеч от кладенеца, където жените на На-

зарет наливаха стомните си.

Някои от левитите знаеха за странното рождение в дома на Йосифа, вече мъж на възраст и за дивно красивата млада жена. Двамата живееха наистина в съгласие, а Йосиф бе известен като знаещ човек. Странно, много странно, но това момче го надминаваше в познанията си! То изумяваше с мъдростта си, явно благодатта Божия беше с него.

Един лъч от захождащото слънце падаше върху ръката му, която гържеше стар свитък от Писанията. Нима стареите наоколо го бяха избрали за четец, както обикновено ставаше по синагогите, където всеки път един грамотен човек прочиташе определеното за деня? Но сега се беше случило нещо необикновено. Момчето Исус не четеше, то разговаряше с левитите, с някои фарисеи и други по-възрастни гости. Те му задаваха въпроси върху казаното в Талмуда и Писанията, а той им отговаряше. После двама или трима се препираха, а младият Исус, застанал с мир между тях, им отвръщаше с мъдър въпрос.

Йосиф видя безпокойството по лицето на Мария.

– Да изчакаме, Мариам, той сигурно ще дойде!

– Не, по-добре да се върнем, Йосифе. Сърцето ми подсказва, че Иешуа остана в храма.

Какво по-силно от гласа на сърцето на майката!

Когато се озоваха отново в храма, Мариам и Йосиф замряха в почуда. Изпълни ги неописуема радост, виждайки сина им да говори с език, равен на учените, писмените, които знаеха всяка дума от старозаветния закон. Майката не се стърпя и рече:

– Сине, два дни те търсим с баща ти, а ето къде си бил ти.

А младенецът, дванадесетгодишният Исус, им отвърна:

– Къде другаде бихте ме намерили, освен в дома на Отца ми.

Йосиф нищо не каза. Той само сложи леко ръка върху рамото на юношата и тримата напуснаха трема на стария Соломонов храм.

Но какви златоточни гуми бе изрекъл Емануил!

Сякаш аромат на миск и жасмин премина над всички. Невяж това бе началото на Пътя или беше дошло вече времето, предречено от стария арахангел на Бога Гавраил в утрешния час на Благовещението?

Радвай се богатная!

Когато Мария и Йосиф изведоха Исуса от Соломоновия трем, книжниците сякаш се събудиха от вцепенение:

– Какво, защо го пуснахте да си отиде? – ядно извика един чернобраг. – Чухте ли какво каза? Домът на Отца ми! Едно хлапе!

– А ти защо не го спря, Закхей? – обади се младият книжник, който се беше усмихнал благосклонно на исусовите гуми.

– Ами той просто се изплъзна като въздуха. Не можех дори да го хвана с ръката си!

– Да го бяхте задържали в училището на храма! – обади се друг с гъжва на главата.

– А, та да буну синовете на равините със странните си тълкувания на писанията и пророците.

– Та той нищо непристойно не каза, Закхей! Момчето ни посочи онова, което ние през тия дълги години на тълкувание на наследството от пророците и законите моисееви не бяхме видели и разбрали!

– Безмислици! Не виждаш ли, че устата му е подобна на розова пъпка. Признавам, че той е много красив! Казваше такива странни думи!

– Искаш да кажеш, че по-красив младеж не се е виждал в Юдея, нали! Забелязах, че същите устни има жената с ясписовото наметало, която го назова "сине".

– Искам да кажа, че той отрече казаното по нашия стар закон "Око за око, зъб за зъб", и че Моисей го е казал, заради нашето коравосърдечие.

– О, Йехова! – вдигна ръцете си трети.

– Той ще поправя закона! Наистина, трябва да разпитаме добре кой е той и кои са родителите му.

Не богохулстваше ли този юноша, равен по лъчезарие на зората, когато стоеше изправен сред тях? Тогава неколцина от книжниците го изгледаха гневно под очи, други стискаха с яд брадите си, а трети се усмихваха.

А майката Исусова бе разсъждавала в сърцето си. "Радвай се, богатная!"

Мимо разправихте си този предиобяд, книжниците не можеха да го забравят, дванадесетгодишния, застанал спокойно и разговорящ като мъдрец. Синът на гърводелеца от Назарет, като че бе роден с тяхната мъдрост. Изричаше непознати и смели слова:

"Може ли слепецът да води? И няма ли и двамата да паднат в ямата?"

За тях ли се отнасяше това?

Какви чудеса ставаха? Дете, а по-добре от тях знаеше за това, що бе казал мъдрецът Натанаил. Ако имаха прозрение, щяха да узнаят, че за него бяха пророческите думи: "И Рахил плачеше за децата си, защото не можеше да се утеша!"

След завръщането от Ерусалим Мариам хвърли яс-

писовото било и освободена запя псалма на Исая:

Ще се развеселя премного заради Господа.

Душата ми ще се зарадува в Бога моего.

Защото ме облече в одежди на спасение.

Обгърна ме в мантия на правда.

Като жених, украсен с венец,

като невеста, накитена с утварите си,

като девица, преизбрана от другарките си.

Подир нея запя и Йосиф. Това бе песента на Мариам, сестрата Моисеева, възхвалила Бога, когато Червено море се бе раздвоило, за да мине по сухия път еврейският народ, сподирен от египетските войски. Химн на възхвала и благодарност към Бога, който се предаваше от старите родове от Давидовото коляно.

Когато красивият мъжки глас на Йосифа завърши с думите "шела, шела" /слава, слава/, тогава Исус пристъпи и рече:

– "Аум" /Амин/.

Последно посещение при есеите

– Къде отиваме, Мариам? – попита една сутрин майка си Исус.

Защо я наричаше по име, като че бе негова сестра? Наистина, двамата, застанали един до друг, приличаха на брат и сестра. Старите мъдреци говореха, че винаги чистите жени си остават вечно млади. А каква чистота и святост струеше от майката Исусова. Лицето ѝ бе както винаги осияно от най-красивия утринен лъч.

– Къде отиваме ли? – повтори Мариам с пеещия си глас. – При приятелите ни, есеите. Има дни, когато те се събират отвсякъде. Тези дни се наричат съборни. Тогава над всички от Небето се спуска великото Благо!

Исус я разбра.

– Да, това е благоволенieto на Отца ми, защото те му служат не с жертви, а с милост!

– О, Господи! Какви думи! – изрече майката и тогач Йосиф положи ръка на рамото ѝ.

– Да вървим, мила! Каквото е предсказано от пророк Исая, учител на есеняните, ще стане!

Всичките крила на шатрите, издигнати във форма на светеция знак на сътворението на света, наречен на дребен език "мандала", бяха вдигнати. Те се бяха пре-

върнали в сенници. Горещо бе край Мъртво море. Пог тях домакините бяха насядали на трапези с хляб, плодове и жито. Никакъв помен нямаше от късове месо или заклана птица. Приятелите свято зачитаха живота на всяко живо същество. Наричаха животните техни по-малки братя. Живееха в общини. Между тях нямаше бедни хора, но и богати нямаше.

– Добре дошли, добре дошли! – извика някой и по гласа му Исус разбра, че го вика вечерният гост, дошъл у тях заедно с малкия Йоан.

– Да седнем с нашия син при децата! – каза Мариам.

– По-добре да дойде при нас, мъжете – позова старейшината на малката братска община. Искаме да поговорим с него. Той така мъдро е разговарял с книжниците и левитите в Соломоновия храм.

– Наистина, колко бързо се разнасят новините за Емануил – изрече името на Исуса Йосиф така, както го бе назвал Ангела преди рождението му.

– Бог с нас, означава неговото име, нали! – обади се отново познатият приятел. – Той целият го изявява.

– Нали няма да пропуснеш да поздравии съвършената, която бе при нас – припомни тихо майката.

Исус стоеше и гледаше както никога досега. Той не беше вече дете, а израсъл юноша, млад човек, вдъхновен и толкова обзет от вътрешно прозрение и сила, че Мариам се стъписа. Тъмнорозовата му дреха, която тя бе изтъкала като от един конец, една единствена нишка от край до край, го обграждаше не като материя, а сякаш обвивка на розова пъпка, която скоро щеше да разцъфти като роза.

"Пречудни са делата ти, Господи!", помисли майката на Исус и се запъти към малката група, която тихо и мелодично пееше един от псалмите Исаеви. От

Всички пророци, които бяха играли толкова голяма роля в историята при древните еврейски царе, при битките и победите, Исаяя беше най-близък на Свящото семейство.

Затова, когато Исус се бе озовал в храма на Ерусалим и разговаряше с книжниците и учените, той посочи неговите думи и пророчества. Никъде в закона на Стария завет, дори и в канона, не бяха изречани думи на възхвала на единния Бог. Такова послушание и вяра! Той не говореше ни за жертвоприношение, ни за жертва. Беше предрекъл идването на Месия, ала не като юдейски цар, а Спасител на човешките души. И не със силата и оръжието на изтреблението, а с друго мощно оръжие, с което щеше да води избраните.

Пророк Исаяя бе говорил за Сина на Девата и ето, Той се извисяваше и възмъжаваше в Мъдрост, Дух и Истина. Призванието му се четеше по неведомите знаци, изписани на красивото му чело. И тия люде, последователите на пророка, знаеха да четат по тях.

Това беше последното му посещение при братята есеняни.

Най-Веселият празник

Повече от пет столетия бяха минали от спасението на евреите по време на робството им в асирийското царство, когато Аман, лошият съветник на царя искаше да ги погуби и отнеме имането им. Тогава Естер, любимата жена на царя на Суза, предпочете свободата на сънародниците си пред половината царство, предложено ѝ като дар. Този ден, наречен Пурим, или добрият жребий, стана най-веселият празник на евреите. И в Назарет все така весело и пъстроцветно се празнуваше Пурим. Хубаво място бе Назарет. Точно за такива празници. Тогава, след дъжда, заблестяваше всяко листо на дървесата и небето се проясняваше.

Около извора се събираха не само младите хора. Събираха се и ония, които желяха да си припомнят за своята пролет. Сякаш можеше да се види времето, те чащо както бистрите струи изворна вода, които отиваха надолу по засъхналата преди земя.

Тука, заедно с девойките, беше идвала и Мариам с кърчаг на рамо. В този ден, сещайки се за миналото, тя с позволения на Йосифа, положи делва на рамото си и се запъти за извора. Семейството имаше дълбоки корени в рода си и тя щеше да види там не малко от братовчедките си.

Като прекоси каменистите пътечки на Назарет, обградени с кирпичени къщи, в които вратите служеха и за прозорци, Мариам настигна немалко жени. Те спо-

деляха помежду си малкото новини от градчето, споменаваха мъртвите близки, които лежах в тази дивна като райско кътче долина и сякаш минало и сегашно време се сливаха в действителност, съществуваха само тук. Назарет сякаш бе целият свят! Галилея бе Назарет, обграден с онова влияние, което не съществуваше в Юдея – студения Юг, място на кораби сърца и тежки нрави, фатални предзнаменования и на съскането на закона.

В Галилея хората бяха кротки, любещи и осенени от съчувствие и доброта. Обичаха всеки чужденец, бил той сириец или египтянин. Не се сърдеха на вярата му, не я отричаха, а приемаха живота му такъв, както той го нареди.

Като забърза напред, за да види една от братовчедките си, Мариам забеляза няколко деца, сред които бе е Исус. Изглежда, близките на Йосиф и Мария бяха разбрали за случката в храма на Ерусалим, та я очакваха с много загриженост и нараснало любопитство. Какво се бе случило? Дали младият Исус ще ги напусне, за да го вземат послушник и Йосиф и Мариам ще останат сами? Кой ще помага Йосифу в дърводелския занаят? Исус знае ли вече да прави раклите от дърво и изписани кръгове от лъчи, преплетени със староеврейски свещени надписи? Мариам щеше да им отговори. Тя най-добре познаваше сина си.

Странно, майката Исусова не промълви нищо за случката и жените разбраха, че това не беше обикновено нещо за разказване на извора.

Колко дивни лица имаха жените от Назарет, изважни с удивително красиви черти, в които прозираше булото на тъга. Такива щяха да си останат завинаги, колкото и да се променяха порите. И образът на Исус

совата майка бе вечен и отразен в тях.

Минаваха деца с цветя в ръцете си. Някои от тях бяха уплели венци на главите си. От топлото време и малките ръце, цветята бяха леко кльомнали и не толкова свежи. Само в Исусовите ръце няколкото бели кремове бяха запазили свежестта и красотата си, сякаш бяха сега откъснати. Той ги държеше галбовно, положи ги в ръцете си като живи същества. радваше им се, разговаряше с тях.

– Какво странно дете! – помисли в себе си майката. – Той във всичко вижда живот, всичко одухотворява. Сигурна съм, че неговите цветя няма да увяхнат във венеца за храма, защото им е вдъхнал от силата си...

Децата и младите се връщаха отново при жените, който бяха преминали край извора. Там имаше каменна пейка и Мария, заедно с една от роднините си, бе седнала на нея, за да си почине.

– Ела, майко! – чу тя глас и Исус пое кърчага с водата, който Мариам бе поставила на камъка. – Аз ще нося водата ти. Това е жива вода и не бива да се разлива!

"Господи!", помисли Мария, още нещо странно. Какво иска да каже с това? Тя се огледа наоколо, та да не би и други да са го чули, но всичко бе изречено само за майката и гумите бяха застанали като облаче между нея и сина ѝ.

– Добре, поemi кърчага.

В този момент две дълги ръце се протегнаха и го взеха. Лицето на Йосиф грееше в усмивка.

– По-добре аз да помогна на майка ти. А ти, детко, иди на празника.

Пурим започваше със свещени песни, в които се възхваляваха пролетта и радостта. Той беше посветен на момчетата и момчетата, минали дванадесетата

си година. Тяхната юност показваше, че вече могат да се считат за големи.

С малко замислено лице синът на Мариам и Йосиф последва другарите си от Назарет, без да се обърне назад. А те двамата седяха мълчаливо на скамейката от бял мрамор, като мислеха за едно и също нещо. Колко чудни и дивни явления и случки се бяха извезали върху платното на живота им, откакто Исус се бе родил в техния скромен като всички домове на жителите на Назарет. Ако не се смяташе украсата от красивите ракли, които гърводелецът Йосиф изписваше с незнайните знаци на кабалата и свещените писмена от старото писание на гедите. А това не бе никак малко. Раклите, топлината на гървото, светло или тъмно, говореха за същността на този дом.

Когато Исус и другарите му украсиха извитите врати на храма с цветя, към тях приближи малка гружина от назаретски момичета. Те също носеха цветя. Между девойките имаше и една непозната, която бе толкова красива, че другите изглеждаха бледо копие на хубост. Явно тя не бе от тук, но защо тогава идваше на празника на Галилея? Дружките на младите хора от Назарет познаваха юношите. Повечето от тях бяха техни роднини или съседи. Колко приятно бе да си побъбрят, ако не при кладенеца, то поне при вратите на храма. Непознатата девойка си мълчеше и един от юношите попита сестра си:

– Рут, защо тя не разговаря с нас? Откъде идва?

· Вместо Рут, отвърна самата девойка:

– Идвам от Магдала, недалеч от Назарет. Тука живее братът на майка ми.

– Мария от Магдала? – промълви Исус, сякаш за да се досети за името и. – Добре дошла, гъще, Мария Магдалено!

Ресниците на момичето, които бяха като босилков цвят, се спуснаха над очите, леко изтеглени и с цвета на яспис.

– Благодаря ти, чух за теб. Ти си разговарял с книжниците в Ерусалимския храм в трема Соломонов.

– Откъде знаеш това? – попитаха другите девойки.

– Един от чичовците ми е левит и ни разказа. Той е харесал и одобрява отговорите ти. Ти си казал, че законът на Моисей да се принася кръвна жертва не е угоден Богу. Нарекъл си храма дом на "Отца ми".

Младият Исус замълча. Сетне проговори:

– Аз не хвърлям бисерите на свинете!

– Та няма, когато си бил занесен в храма като пеленаче, твоите родители не са принесли жертва, както е обичаят на дедите? – обади се едно от момчетата.

– Занесли са две бели гълъбчета, но Йосиф и Мариами ми разказаха, че пророчицата, която е била там, заедно със стария патриарх Симеон, вместо да ги пожертват, са отворили клетката и те са полетели към купола на храма.

Този млад човек наричаше с имена родителите си, сякаш те бяха негови приятели.

– Ах, колко е дивно! – извика Мария от Магдала. – Защо са го сторили?

– Защото са рекли, че пред очите на едно дете не бива да става убийство на две невинни птици!

– Есеите говорят така! – промълви едно от момчетата, – Чувал съм ги, когато вечер посещават дома ни. И вашия, нали Иешуа?

Всички се смутиха. Някой рече:

– Да вървим!

А Мария от Магдала, като вдигна босилковите си клепки и светлина огря очите ѝ, сякаш искаше да каже на Исуса: "Ние отново ще се видим, Равуни!"

Краят на детството Исусово

Още като малък Исус бе помагал в работата на Йосифа. Той обичаше да пренася заедно с него лекото гърво, от което странният гърводелец правеше хубави сандъци за прикя или малки ошарени софри и столчета. Дъх на сантал се носеше в малкия дом, когато Йосиф минаваше с четката, потопена в санталово масло, по сватбените сандъци. Санталът стоеше във високо гледжосано гърненце в единия ъгъл на стаята и ухаеше, като че се намираха в истинска гора.

Йосиф, препасан с кожена престилка, дялкаше дъските на малък тезгях, а Исус се ровеше в охлювчетата на талаша, останал от дълговечното гърво. Бащата не мислеше, че един ген синът му ще стане майстор като него, ала го изучи като всеки добър гърводелец на умението си. Не беше позволил нито миг синът на любимата Мариам да се почувствува прост занаятчия. Ангелите, мъдреците и пророк Исаяя бяха казали груго за Емануил или Исус, което ще рече и Миропомазан.

При все това, един ген, израслият Исус трябваше да премине изпита си при опитния Йосиф. Той трябваше да украси една ракла с гърворезба, така както намери за добре.

Бащата и майката излязоха тихо и го оставиха да приготви раклата. Подвил ръкави, Исус премери дъс-

ките с мирис на сантал и захвана работата си. Завърза около кръста кожения шерпел на Йосиф и взе неговите най-тънки глета. Приготви и големия чук, обвит в кожа, с който направляваше резеца на глетото. После погледна небето нагоре и каза:

– Господи!

Зачу се музика, промъкна се уханье на жасмин. Горешветна.

Украсата на раклата от благоуханно дърво бе готова. Над картината, изписана с глето, Исус бе поставил звезда не с шест, а с пет лъча. Горният сочеше небето. Пет лъча – пет добродетели и в тях се крие волята на Бога.

– Това е моят знак! – изрече той. Сетне повдигна ръце, мина с тях по челото и косите си и излезе...

Не след дълго в бялата къща на дърводелеца се върнаха Йосиф и Мария. Срещу тях сияеше не изписана ракла, а картина. Тя говореше за всичките преминали години, за рождението и ангелите, за агнетата, доведени от пастирите и за тримата възточни князе с три те излетели встрани кончета. В края на картината се виждаше самотен кръст, издигнат на хълм. Ала не за него, а за звездата бе казал Исус: "Ето моят знак!"

Мариам тихо изплака. Йосиф мълчеше и по челото му, покрито с побелели къдри, се отичаше пот като град.

Юношата Исус бе видял живота си и го бе изписал като страшно и силно видение. Не бе пророчество, а познание, с което бе се родил. Той бе дошъл с това предопределение, със свъст и вяра и бе им го оставил, та да не го питат защо ще тръгне към съдбата на живота си. А те вече я знаеха. Но где беше отишъл той? Ще дойде вечерта, а после нощта. Ще се върне ли при

тях? Ще бъде ли пак любимото нежно дете, което обгръщаше скута на майка си и се хващаше доверчиво за ръката на Йосифа, за да чуе от него стародавните сказания?

За първи път в бялата топла къщица се почувства студ. Като че времето бе спряло, порите се изреждаха, за да почукат на протката, от която бяха влизали приятелите, малкият Йоан и пророчицата от есеняните. Те, съвършените! И другите от Стария завет, които с невидимото си присъствие бяха освидетелствували, че в Назарет при тях двамата бе дошъл, синът Божий – Едничкия, Единородния, Предвечния...

Ето, иде Агнеца Божи

Над един от хълмовете край Назарет се спускаше странен залез. Сякаш слънцето наполовина бе огряло земята, а другата ѝ половина оставаше притъмняла. Стагата в кошарите в края на градеца бяха изпразнени. Нито кучетата се виждаха край тях, нито пастирите. Къде ли се бяха дянали те и къде бяха останали стагата? Малки ниви със зреещо жито изпълваха простора. Суша и засуха се носеха с тъжния повей на ранното горещо лято.

Младият Исус наклони един клас и опипа осилчето му. Къде ли бяха зърната, зрееше ли плодът – тънки, сребристорозелени зрънца? Осилчетата се редяха над него като закрила и музика, все по-нагоре и по-нагоре, докато се спираха в изсушеното твърдо зрънце.

– Рано е. Жътва, а времето още не идва! – помисли си синът на Мариам.

Тогава се случи едно от ония странни събития, които обикновено ставаха край него. В ранни зори излизаша есеняните, та да се помолят. На ранина бе се научил и той да ходи в една от малките гори. И сега, след като приключваше деня на едно завършено време, в небесните висини се появи колесница, теглена от пет червени коня. С нея пророк Илия с огнен трясък, като пред буря, прекосяваше небето. Под колесницата му се разсипваха цветовете от пролетни лози и миртови клонки.

След тази картина от същото място се появи про-

рок Илия, вървейки по Ерусалимските стени и предпозвайки от враговете цял Израил. След него идеха учениците му – всички в бели облекла. Пееха химни. Сред тях се виждаха някои от съвършените. Пророк Исаяя отмина и се чуха тържествените тръби на победата. Следваше група млади отшелници с препасани кожени дрехи. Между тях пръв бе Йоан, но вече порасъл, силен мъж, с огнен поглед и мила усмивка. Тя огря Исусовото лице като ласка. Какво говореше Йоан?

– Прави правите пътищата Господни!

– Дете мое, къде се забави? – зачу се гласът на Мария.

– Детството отмина! – отвърна Исус – Идва утрешният ден. А той не е мой!

Йоан, синът на първосвещеника Захария, посрещаше хора от цяла Юдея. Учениците му, насядали около върбите, с клони, потопени в реката Йордан, също приемаха новодошлите. Някои от тях нагазваха във водата, за да потопят главите на чужденците в знак на кръщение.

Тогава откъм топлото крило на тази страна на усмивките и меките нрави се загаде млад мъж със спуснатата до раменете златиста коса с цвѳета на орех. Отдалеч изпуснаха сияние. Йоан вдигна глава. "Той е!", подсказа сърцето му. А очите му познаха Оня, който бе заиграл детето в утробата на жената на първосвещеника Захария.

Исус застана от другата страна на брега на Йордан и се усмихна. Златен лъч премина през въздуха и огря вълните на реката, а той гледаше към Йоан – голям, със златнорижа коса, с хубави едри ръце. Йоан гледаше Исуса. Срещнаха се чрез очите на Мариам и Елисавета.

– Дойде ли твоето време? – питаха очите на Йоан.

– Да – отвърщаха Исусовите очи.

Йоан завърши гумите си, започнати отпреди:

– Прави правите пътищата Господни!

И като погледна наоколо, призовавайки цялата природа за свидетел, изрече:

– Ето, иде Агнеца Божи, комуто не съм достоен да развържа ремъка на сандалите му!

Думи, които като гете бе казал по внушение на Духа, а сега изричаше от цялото си сърце, ум и воля. Изричаше ги със знанието на Бога!

"Сега захваща моето време," помисли си предтечата и погледна нагоре към страховитата крепост, където щеше да прекара едно от най-страшните заточения, за да покаже правотата на мисията си и за да бъде свидетел на Вигелината.

Тая Вигелина, за която любимият Христов ученик щеше да изрече:

– И Вигелината свети в тъмнината и тъмнината я не обзе!

Исус – Вигелината, стоеше срещу Йоан. Двамата млади мъже, почти връстници и сродници, се срещнаха без да се разминат. Защото Истината и Вигелината не се разминават никога!

За илюстрациите към "Детството на Христос"

Вдъхновена от изкуството на майсторите ни иконописци, фрескописци и резбари, за мен не съществуваше друго решение, освен като илюстрации към новелата да покажа техните творби. А те не са по-голу от световните шедьоври на класическите художници. Да си припомним, че нашите майстори художници са работили в едно твърде затворено време на българското възраждане, когато църквата ни се е борела за малко свобода и независимост от византийската. Българските школи по иконопис и резба сътворяват творби, непознати за Европа. Защото народ, гревен като нашия, е създал не само писмена – отражение на миналото му високо съзнание, но и художество, достойно да увековечи името му.

Като нямат оръжие против робската неволя, изникват като светилниците Божи българските възрожденски школи за иконопис, дърворезба и архитектура. Те украсяват свещената земя на гедите ни със златни шедьоври, закрепват ги като великденска свещ върху иконата Богородична /фиг. 1/ и ги превръщат във вечна значимост. И това става възможно, защото българите имат предвечна история, незнайна и досега, поради камъка, който затиска българската сваяст под робства – византийско, турско и доскорошно.

Под свещената Рила планина се ражда Зографската школа, под Балкана възрастват цветорезци и зографи, а в българска Македония дебърските майстори са пак иконописци, резбари, копаничари и строители. Затуй едва ли е необходимо да предавам една свещена история за Божия син със сега измислени рисунки. Те, българските възрожденски майстори, сътворяват образа му и този на Божията майка в непреходни по хубост образци.

А много преди това, далече от европейския Ренесанс, преди да възникнат шедьоврите на европейския класицизъм, ненадминатият Боянски майстор, преварил световната художествена мисъл, извайва вечноживия образ на юношата Христос. Подобен на него не може да се види никъде по света. А какво бихме казали за майстора миниатюрист от българското евангелие на цар Иван Александър, което се пази в Британския музей?

Сцената "Посещението на влъхвите" /фиг. 2/ – миниатюра, изписана от български художник в това Четвероевангелие – сякаш е извезана от нетленно перо. Майката и детето са гадени в пещерата, която е включена в класическа триъгълна композиция. Далеч преди Леонардо да Винчи, който внася в световната класика тази композиция в картините си, изобразяващи Светото семейство, нашият миниатюрист я е познавал. Тук липсва Йосиф, главните действащи лица са майката и детето Христос.

Източните мъдреци, видели знамението, тръгват на път, за да му се поклонят. В миниатюрата те са понесли гаровете и са препуснали с красивите си коне в три посоки. Волно полетели, те показват съзнанието на знатните пътници – мъдреците от Изтока, ос-

вободили се от богатия си товар злато, благовония и скъпи одежди и от задължението да се върнат отново при злия цар Ирод. Като истински мъдrecи прозират намерението на царя и тръгват по обиколен път, обратно за своята страна. Така тази миниатюра по замисъл показва цялото багрено великоленуе на нашето средновековно Евангелие.

Нека младият читател усети и оцени плода на моята любов и гордост, желанието ми да покажа, макар и малко, от образците на майсторите и от своя страна те да бъдат също така тяхна гордост и радост.

Външно необразовани, иконописците и резбарите са имали дълбоки познания за Свещеното писание. Те са наследявали от дедите си не само художеството, ръката, но и познанието, морала. Цели поколения резбари са израствали сред стружките на таблетата /паната/ на иконостасите. Работили са заедно, та да украсят българските църкви, да ги направят училища на народа си. Упование, вяра в бъдещето и свободата. И това е постигнато. България получава богат дар от шедьоври на изкуството, което няма равно на себе си.

"Умиление Богородично" /фиг. 3/. Тук детето Исус, скътано в прегръдките на майката, е погледнало нагоре. Вдигнатите очи, изразителното чело и къдравата косица, го правят чудно, необикновено създание. С поглед говори на майка си и на всички нас.

Това дете гледа в бъдещето. Изпълнено е със знание и мъдрост. И светла радост! Меката златиста охра на лицето ни кара да го наблюдаваме дълго и внимателно. Това лице напомня загадката на непознатите места. Привлича с чертите на източен княз. Загълбочен и изпълнен с достойнство, малко чудноват за едно дете, но нали това е Княза на света!

Фиг. 1 Икона на Богородица с младенеца

Фиг. 2 Посещението на Влъхвите (публикацията е с разрешението на Британската библиотека).

Фиг. 3 Умиление Богородично

Фиг. 2 Посещението на вълхвите (публикацията)
Фиг. 4 Десислава - фреска от Боянската църква

Фиг. 5 Дванадесетгодишният Христос

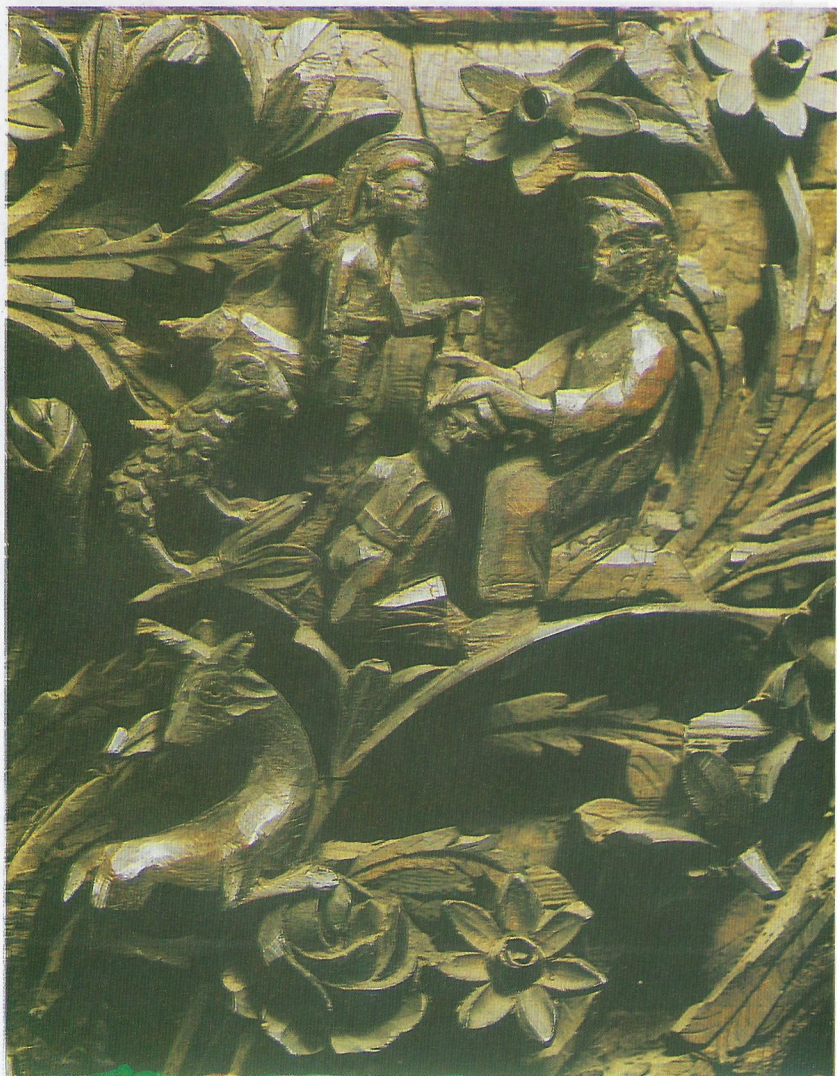
Фиг. 6 Мария и Йосиф в храма

Фиг. 7 Левите разговарят с Христос

Фиг. 8 Жертвоприношението на Аврам -
дърворезба от църквата "Света
Богородица" в Пазарджик, дело на майстор
Макрия Фръчковски

Фиг. 9 Рождество Христово - дърворезбена сцена
от църквата "Света Богородица" в
Пазарджик

Фиг. 10 Бягството в Египет - дърворезба от църквата "Света Богородица" в Пазарджик

Фиг. 11 Благовещение - детайл от дърворезбената сцена "Въведение Богородично"

Фиг. 12 Въведение Богородично - дърворезба от църквата "Света Богородица"

Фиг. 13 Детайл от "Въведение Богородично" в пазарджишката църква "Света Богородица"

Фиг. 14 Царските двери на български възрожденски иконостас

шла, с народа си отдалеч.
За образа на Исаия Христос художникът, наричан

Фиг. 15 Икона на Исус Христос

Фиг. 16 Икона на Благовещение Христово

Боянският майстор изографисва образа на Исус, който достигна до нас благодарение застъпничеството на първата ни царица от Третото българско царство Елеонора. Без нея, невежи щяха да разрушат малката старинна църква и днес не бихме могли да знаем нищо повече ни за образите на Севастократора и жена му, ни за Войводата. Би изчезнала българската Джоконда, усмивката на Десислава /фиг. 4/ и най-вече изображението на детето Христос в младостта си, с вечно струящата жизнена сила. Защото дванадесетгодишният Христос – такъв, какъвто го е създал Боянския майстор, е вечен и добър. Нека потърсим в този образ чистотата на вярата и любовта и той, слязъл от фреската, да се всели в сърцата ни.

Още преди да паднем под турско иго, Боянския майстор е оставил фреските си без име, та да се слее с България и нейната слава. Ако помислим, че той е бил царедворец и шарописател, художник на фрески от Търновградските манастири, явно е бил познат и известен, та не е имало защо да вписва името си.

Детето Христос на дванадесет години в прочутата фреска на Боянската църква възхити западните изследователи. Гледаха го на свещ, та да се види не друго, а живият образ такъв, както са го виждали Севастократора Калоян и Десислава, людете под планината Ида – гревното название на Витоша. Защото фреската, рисунката на стена, е по-дълговечна като че ли от иконата и защото икони, така пострадали като фреската, "изписаното на дувар" по израза на старите майстори, нямаме. Или не са могли да се запазят, както се е съхранило като гревно изкуство фреската, дошла, с народа ни отдалеч.

За образа на младия Христос художникът, наричан

Боянски майстор, е създал обстановка. Той е сътворил и предисторията на главната тема. Изписал е Благовещението и Бягството от Египет. В сцената на Бягството са се запазили само ушите на ослицата, но аз видях, усетих, че тя е танцувала с изящните си крачка в сянката на тайнствената пясъчна нощ. Каква красота, какво висше човешко съчувствие е обземало ония, които са гледали отколе, преди десет века, тази картина. Тя изгря в паметта ми като видение...

Врѣх на художествената украса на Боянката черква е прочутата фреска "Дванадесетгодишният Христос в храма на Ерусалим" /фиг. 5/. За да покаже, че това е храм, художникът фрескописец е изобразил покрив на трем. Съгласно Евангелието това е тремът на Соломона. Той прилича на балдахин, подпрян от четири тѣнки като стѣбѣльца колони. Отдолу е затворено пространство, под което може да се живее и учи. По стените, попили мъдростта на свещените писания, има някакви надписи, които не само освежават монотонията на тѣмнооловния им цвят, но им придават живот. Колоната е с главулк и класическа основа. Над капителите е простряна плетеница от украса. И с всичко това се загатва за обстановката и за свещенодействието, което се върши там.

Юношата Христос е почетеен, като е поставен в ротонда от кръгла стена. Това е централното място – може би за четеца, или за тълкувателя, левита. Той е приседнал и в лявата си ръка държи леко повдигнат свитѣк. Светлозлатистата му дреха с огрени гѣнки и полусенки отдолу има ореховокафява краска. Тя придава плѣтност и подчертава развитото тѣло на младежа, красив и обаятелен. Той не е хилав, нито блед, като образите от ранносредновековните икони, има

здрав цвят, с подчертани линии и хубав нос. Челото му е високо и добре оформено. То показва бликащата мисъл и съзнание на мислител. Очите му са отворени и леко отпращени встрани. Дали за да отговори на майката, простряла умолително питащи и благославящи ръце в каноническо смирение? "Къде другаде бих могъл да бъда, освен в дома на Отца ми?" – отвръща на групата от слушатели – книжници, ученици, левити. Те са седмина, облечени в разкошни грехи, но това личи само по чалмите им, завити на главите като признак на висок сан. Четирима от тях са с бради, бели или посивели, дълги или по-къси. А трима от втория, вътрешен план, са в младша възраст – един с кафява брада, а другите двама – голобради. Те слушат може би как възрастните задават въпроси на този млад изумителен мъдрец, който не само знае писанията и отговаря отлично, но и сам поставя въпроси. Създал е вече свой собствен център на внимание и свое величие. А е едва на прага на зрелостта.

Още един архитектурен детайл определя, че сцената е в храм. Това са арковидните тесни врати зад групата в сив и с подчертано тъмно небе фон. Дрехите на мъжа с кафявата брада са с охлювидни украси. Големите гъбви на главите, знак на високопоставеност, са също украсени. Дали това не са препаските с ресни – дългите шалове, които левитите намятали на раменете си. Охра, тъмнокафяво, златистожълто, тъмнозелено, жълто. Богати одежди, говорещи за благополучие, признание и разкош. До тях стои бедният син на дърводелеца от Назарет и с достойнство носи едноцветната си греха, която според Писанията, е изтъкана изцяло. Тя няма ръбове, няма кроеж, а само меки гънки, които говорят за някаква еднородност меж-

ду облеклото и светлото съзнание. Чистота! Ето какво лъха от този младеж в разпукналата се предпролет. Той се държи естествено и спокойно, защото е обладан от мъдрост, благочестие и преди всичко от чистота. Тримата: юношата Христос, майката и Йосиф носят в себе си силата на смирението. Жестът на родителите с повдигнатите ръце, сведения лек поглед, говорят именно за това. При всички условия те са готови да изпълнят Волята Божия. Така постъпват и Йосиф, и избраната Мария, и Божия Син. Това е неговата първа изява и той се проявява блестящо! Майката държи в лявата си ръка наметалото с жест, който ѝ придова скромност, целомъдрие и майчина грижа. Йосиф е зад нея /фиг. 6/. Той е послушал Ангела да отведе майката и младенца в Египет.

Ето го Божия син, сигнал в ротондата, в центъра на Соломоновия храм. Удивителното е, че юношата Христос тук притежава образите на българските момчета от този край, под полите на планината Ида. Зрял, хубав и буден. Един непреходен тип на дванадесетгодишния Христос.

Майсторът е портретувал образите живо и реално, но не натуралистично. Затова те са живи, с точно изпълнени и съвършено изваяни черти. Най-младият от изографисаните явно е възхитен от Исус. Устните му показват полуусмивка, одобрение, съгласие, дори обич. Младостта го насочва да види къде е истината. Той не е опорочен от канона и може би ще разбере онова, което казват пророците, които са не от закоравялата каста на левитите, а от народа на Израеля. Те са избрани от Бога! Раздвижената група от питащи архиереи е събрана в едно в лека пирамидална композиция /фиг. 7/. Ала те са вътрешно нестройни, защото

обладават тщеславието и гордостта. Единият от тях сякаш иска да каже: "Нима от Назарет може да излезе пророк?" В тази моделна "фотография" има отлична композиционна спойка. Обръщането на главите е раздвижено и многопосочно. Всеки реагира различно. Крайният вдясно, с леко наклонена глава, е замислен. Заг него голобрадият е с вперени очи в разговарящия с тях Христос. Скептикът със сивата брада и коси е със стиснати устни и отворени очи. Той се съмнява и разсъждава. В центъра на групата е лицето на мъжа с кафявата брада. А най-младият с красивото лице направо вярва.

Така дванадесетгодишният Христос обръща към себе си вниманието със стойката, държанието, израза и излъчването на вътрешна сила, с по-висшето познание на онова, което левитите имат от безкрайните въпроси и отговори на Талмуда, превърнал простите заповеди на Моисей в канон.

Знаели ли са те, че Моисей е чул вълнуваща небесна музика, когато е разтворил скрижалите? Знаели ли са хубавия глас на Арон, който пеел басово, приканвайки към молитва? Или гласовете на Божиите глашатаи сред Израилевия народ, които са пели химни и са славели идването на този младенец? Това ни казва сцената на Боянската църква, под чието купол се пази от векове неоцененото българско съкровище, вложено в образа на дванадесетгодишния Христос.

Много бихме могли да кажем и за ония резбари от Дебърската школа, миаците, от най-високото поселище в Македонските планини Галичник. За тях навярно се говори в надписа около Магарския конник. "Чичо-вците ми от кисинските селища", пише синът на Аспаруха за братята на баща му, които се спускат около

Солун. Оттам те ще идат в планините. Миаците, най-чистите българи, които са запазили прабългарската си носия, според изследванията на световноизвестния наш етнограф Христо Вакарелски, носят изкуство, различно от другите резбарски школи. Рисуват сцени в гървото. Притежават творческо въображение, което гълбае навътре в плътта на гървото и както в действителността чертае три измерения, три видимости, три живота. Тяхната уникална резба е тайна. Тя се предава от баща на син и от дядо на внук.

Резбата по олтара на Пазарджишката черква "Света Богородица" е дело на гениалния майстор от Дебърската резбарска школа Макрия Негриев Фрѝчковски. Той е ученик на известния резбар копаничар, както се казва за майсторите от миашката школа, Петре Гарка.

Майстор Макрия дошъл в Пазарджик заедно със синовете си, и те майстори. Сътворил от топло орехово гърво един шедьовър. От трите резбарски школи – Тревненската, Самоковската и Дебърската – последната е известна с това, че изобразява човешката личност, скулптира в орелеф сцени от Свещеното писание, като ги облича в чисто човешки достойнства и качества. Не само това. Майсторите са изобразили дори себе си в едно малко пано в иконостаса на Скопската църква "Свети Спас".

Българският характер на сцените в пазарджишката черква "Света Богородица", или по-ясно българският дух, вложен в картините от гърво, въздейства особено много при сцената "Жертвоприношението на Аврам" /фиг. 8/. Старият Аврам е облечен като български чорбаджия в македонска миашка носия, която се среща в Галичник, където раснат и се вълптяват поко-

ления резбари, иконописци и строители, основателите на Дебърската школа.

Сцената е тристепенна, състои се от три момента. Долу е слугата с кончето, хванало го за поводите. Аврам държи за косите смирено коленичилния си син Исак. Бащата, облечен в дълга патриаршеска греха, е повдигнал ножа си, за да посече и предаде на жертвения огън едничкото си чедо, дошло в залеза на годините му. Ангелът, слетял отгоре, е хванал ръката на бащата, послушен като повелението, изпратено му свисе. Той сочи овена, завързан за храстите. Така се разказва и точно е предадено сказанието на пречудната история за Аврам и Исак, от който произлиза еврейският народ.

Необикновено въздействащо майстор Макрия е изписал в една панорамна картина две сцени от Евангелието – Рождество Христово и Бягството на Мария и Йосиф от Египет, за да спасят Христос. (Това читателят вече е научил от новелата.)

Сцената отгясно на олтарната сцена е "Рождество Христово" /фиг. 9/. Над родения Богочовек, увит и препасан с повой като всяко българско дете, са слезли звезди. Орнаментно изписани, те участвуват със своя живот в чудото на Рождението. Над главичката на детето блести звездица – едра, осияла постелята му. Но това не е обикновена звезда, а цвете. А то символизира единството в природата, където цветята се превръщат в орнамент, означаващ сила. Кротки животни са доближили до яслата с младенеца, нали така е казано в Свещеното писание, протегнали муцунки към чудното звездочело детенце. Те не се стряскат от сиянието на нимбите на майката и на малкия Христос. Над детето бди майката, а малко встрани е Йосиф.

Майсторът е дал знак с изписаните животни, птици и цветя, внушава ни, че цялата природа, целият оживял свят участвува и се радва на великото събитие. Във всичко е вложено космичен, мистичен смисъл. Тази сцена, изобразена почти миниатюрно, действа монументално. Голяма е обичта към Оня, за когото ангелите пеят и се възкачват по невидими свилени стълби към небесата. Фигурите са изсечени с характер и изразяват дълбоко психологическо разбиране.

Ала след тържеството идва заплахата. Юдейският цар Ирод търси новороденото дете, което възточните мъдреци дият като утрешен цар. Той трябва да премахне тази опасност, като избие младенците на Юдея, та заедно с тях да попадне под ножа и роденото във Витлеем детенце. Но бащата Йосиф е необикновен човек. Нему говорят ангели, пратеници Божии, казано е на праведника: "Вземи младенеца и майка му и бягай в Египет докле ти кажа!" /фиг. 10/.

Потеглят през пустинята. Една малка група, сякаш българско семейство, майка и дете в скута ѝ, са възкачени на осле, същинско нашенско магаренце. Заг тях върви Йосиф, следва стъпките на дългоухото животинно върху огрения от луната пустинен пясък. Те бягат от гнева Иродов. Трогателно мило майсторът е изразил присъствието на небето – висшия Божествен свят в лицето на едно дете – ангелче. Само крилицата му показват, че това е небесно същество, придружител, което пази Светото семейство. То предано изпълнява поръчението си и върви босо след тях по ризка от бяло платно, както ходят босоногите селски деца от колибите. Детето, притежаващо небесната сила, е първото войнство на Божието чедо. Исус е младенецът, а ангелът сякаш трябва да се равнява по възраст

с него. Затрогваща сцена, раздирана в пана, едва колкото голяма мъжка глан.

Сцената "Благовещение" /фиг. 11/ е един детайл от голямото пано Въведение Богородично. Ангелът, който съобщава на Светата дева, че тя е избрана да роди Божия син, е друг. Божия Вестител с белия крем отсъства. Слетелият ангел тук е с голяма глава, спрял пред високата усамотена стаичка, в горната част на храма – училище. Главата му е опряна до прозорчето. Мария е разтворила книга. И ако в изображението в основата на това пано съглеждаме малката Мария, приета от Първосвещеника, то горе в Благовещението, тя е пораснала вече и е просветена. И сякаш разликата във височината на двете сцени, двата момента в този асиметричен в архитектурно отношение храм, са като две степени на посвещение. Долу е едничкото чедо на богобоязливи родители, предали го в служба на Бога, а горе е вече девицата, която както българските девойки от Възраждането, ходи в "школо". Всичко това подсказва, че Христос е израснал не в проста среда, а в семейство на просветена майка и духовно издигнат баща. Тази духовна среда е впечатлила майсторите, достигнали до гениалното прозрение.

Забележително е паното "Въведение Богородично" /фиг. 12/. По стар обичай родителите водят детето си в храма. С тях са приятели и музиканти. Българският майстор от Македония е представил Въведението като тържество. Свирците държат в ръцете си гълги, вероятно медни инструменти. Те са ги спуснали надолу, стъписани от мъката на Мариината майка Света Анна. Дошъл е часът на раздялата. В трема на храма е първосвещеникът, който е положил ръката си върху главичката на детето. Малката Мария, облечена в гъл-

гата си празнична дреха, пристъпва с доверие към първенеца на храма. А той е облечен като владика, според виждането на художника. На главата му стои корона. До тук има право майката да пристъпва, да изпраща рожбата си. Тя се е спряла като пред някаква определена граница между обикновения живот и чудотворното бъдеще на оная, която ще роди Исуса. Света Анна е опряла чело на нежната колона на трема, огънала се сякаш под тежестта на скръбта ѝ /фиг. 13/. От сега нататък едничката ѝ, едва дочакана рожба, не е нейно дете, а Божие.

Онемели и натъжени, музикантите завършват сцената. Макрия Фрѝчковски е майстор сърцеведец. Тази картина би трябвало да се нареди сред шедъвровете на световното изкуство, изобразяващи "Въведението". И то изваяно само с длето върху дърво.

Благовещението, изписано на всички царски двери на българските православни църкви и по-точно върху техните иконостаси, вратите, изящно украсени с резба и позлата, начесто привнася нещо преживяващо и вечно. Белият крем в ръката на благовестителя Ангел и коленичилата благоговейно девица – такава е картината на възникването на великото чувство на умиление и тайнственост пред това, което ще са случи и което ще възвеличи образа на Девата като майка на бъдещия Спасител на човеците.

Благовещение е ден на българската майка и преклонение пред блаженото тайнство на раждането. Вгледайте се в дверите /фиг. 14/, когато свещеникът излиза с молитва. За да се чете Символа на вярата на български език, роголюбивите български младежи по време на турското робство са давали кръвта си и живота си в името на вярата българска и за просъществу-

ването на българския рог. Така е било и по време на ожесточените борби между българи и гърци: Словото Божие да се чете не на гръцки, а със свящото слово на Кирилските букви. И българите успяха да запазят светостта на родната традиция, обречени в жертва за виделината българска.

В "Благовещението" в Боянската църква не се е запазило нищо повече. Всичко е само спомен. Макар и с чувството на гадаене за изяцно изографисаното, пак се долавя умелата ръка на художника, творила красотата на сцената, както и другите фрески.

За да ни покажат дълбокия смисъл на Свещеното писание и живота на Исуса Христа, средновековните и възрожденските ни майстори и художници, са го възпроизвели чрез гениалните си дарби в творби на изкуството. Поела пътя им, усетих, че да ги разберем, означава да бъдем съпричастни с тяхното виждане и тълкуване. То остава вярно завинаги. Затова и повярвах в разказа и тяхното виждане. То ме подсещаше и водеше винаги, когато замирах по пътя, защото много писано за детството на Христос няма. Това ми бе подсказано от душата и аз не се излъгах, когато вярно и точно следвах вътрешния разказ, който явно съществува във вечните скрижали на времето. Защото Христос е глава на цялото човечество /фиг. 15/. Не само на нашата планета земя, а и на цялата Слънчева система.

Законът на Любовта движи всичките слънца на Вселената. А за да стигнем до него, трябва да се вслушаме в кротките гуми на Божия син, приел да се въплъти на земята, за да я спаси.

Речник на по-малко познатите гуми в книгата

- Гунче – народна връхна греха от сива или черна вълна
- Егем – старинно име на рая
- Кабус – съг от леко гърво за мляко или вода
- Кърчаг – глинен съг за вода
- Ланити – страни, бузи
- Левити – особено съсловие при евреите, от което са ставали учителите, наставниците
- Изига – древноегипетска богиня на плодородието
- Маца – безквасни традиционни хлебчета на евреите
- Миск – благовонно масло
- Митар – бирник, лице, което събира данъците
- Невям – нима
- Нимба – сияние около главата на светец
- Ници – бедни, обезправени
- Омара – нюансиране на цветовете
- Повезка – наметало върху главата
- Пори – библейско понятие за години, времена
- Протка – портичка, малка гървена къщна врата
- Равин – еврейски свещеник
- Равуни – обръщение, означаващо "Учителю"

- Рикание – протяжни звуци на елените при зов или опасност
- Сага – старинен родов разказ
- Силях – кожен калъф, опасван на кръста
- Сотис – звездата Сириус, с чието изгряване започвала Новата година в древен Египет
- Такъми – украси, висулки върху гърбовете и телата на приготвените за тържество коне
- Талмуга – Божият завет, който се предава устно от баща на син и от учител на ученик.
/За разлика от Тора - писменият завет/
- Трем – предверие
- Тъсмица – тънка ивица, провлак от светлина
- Шерпел – кожена престилка
- Юност – младост

Списък на илюстрациите към книгата "Детството на Исус"

- Фиг. 1 Икона на Богородица с младенеца
- Фиг. 2 Посещението на влъхвите
- Фиг. 3 Умиление Богородично - фреска от Боянската църква
- Фиг. 4 Десислава - фреска от Боянската църква
- Фиг. 5 Дванадесетгодишният Христос в Ерусалимския храм - фреска от Боянската църква
- Фиг. 6 Мария и Йосиф в храма - фреска от Боянската църква
- Фиг. 7 Левитете разговарят с Христос - фреска от Боянската църква
- Фиг. 8 Жертвоприношението на Аврам - гърворезба от църквата "Света Богородица" в Пазарджик, дело на майстор Макрия Фръчковски
- Фиг. 9 Рождество Христово - гърворезбена сцена от църквата "Света Богородица" в Пазарджик
- Фиг. 10 Бягството в Египет - гърворезба от църквата "Света Богородица" в Пазарджик
- Фиг. 11 Благовещение - детайл от гърворезбената сцена "Въведение Богородично"

- Фиг. 12 Въведение Богородично - дърворезба от църквата "Света Богородица"
- Фиг. 13 Детайл от "Въведение Богородично" в пазарджишката църква "Света Богородица"
- Фиг. 14 Царските двери на български възрожденски иконостас
- Фиг. 15 Икона на Исус Христос
- Фиг. 16 Икона на Благовещение Христово

Издателство "Безсмъртни мисли"
Основател Светослав Славянски
Редактор стопанин
Христина Милчева Славянска

Христина Милчева Славянска
ДЕТСТВОТО НА ХРИСТОС

Първо издание
Редактори Асен Милчев и Тодор Попов
Формат 60x90/16. Печатни коли 8
Печат "Отечество"-ООД
София, тел 73-62-87(32)

Адрес на издателството
1113 София, ул. "К. Кисимов" N4, бл.303,
тел. 65-99-68

